

Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta

Eva Chvalovská

OSOBNÍ OBCHODNÍ SPOLEČNOSTI A JEJICH POVAHA

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Marie Zahradníčková, CSc.

Katedra: Katedra obchodního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 31. října 2011

Prohlašuji, že jsem práci vypracovala samostatně, všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Ráda bych poděkovala JUDr. Marii Zahradníčkové, CSc., za odborné vedení,
pomoc a rady při zpracování této práce.

Osobní obchodní společnosti a jejich povaha

Cílem této práce je představit platnou a účinnou právní úpravu osobních obchodních společností, tedy veřejné obchodní a komanditní společnosti, v České republice. Snahou práce je zaměřit se na určitá specifická ustanovení upravující výše uvedené obchodní společnosti, jež se mohou zdát nejednoznačná, připouštějící více možných výkladů a z toho důvodu způsobující problémy v právní praxi, vysvětlit odlišná stanoviska českých právních odborníků i soudních institucí, pokud jde o výklad sporných ustanovení, a podpořit ten výklad, jenž se zdá být nejbližší tomu, co zákonodárce daným ustanovením zamýšlel. Někdy je za účelem komparace s českou právní úpravou zmíněna příslušná právní úprava v některých zahraničních státech.

Práce je rozdělena do čtyř kapitol, z nichž každá pojednává o rozdílných aspektech platné právní úpravy osobních obchodních společností v České republice. Úvod stručně vysvětluje pojem osobní obchodní společnosti a zmiňuje návrh zákona o obchodních korporacích, jenž je v současné době projednáván Poslaneckou sněmovnou Parlamentu České republiky a jehož účinnost je stanovena na 1. ledna 2013.

První kapitola stručně pojednává o historii právní úpravy osobních obchodních společností na území dnešní České republiky. Je rozdělena na dvě části, z nichž každá pojednává o příslušném typu osobní obchodní společnosti. Druhá kapitola se skládá z více částí, v nichž jsou popsána nejdůležitější či nejspornější ustanovení platné právní úpravy, jež jsou ilustrována různými stanovisky českých právních odborníků a příslušnými soudními rozhodnutími, přičemž nejčastěji je citován Nejvyšší soud České republiky. Třetí kapitola se zabývá výše uvedeným návrhem zákona o obchodních korporacích a připravovanými nejvýznamnějšími změnami ve srovnání s platnou právní úpravou. Čtvrtá kapitola se zabývá povahou osobních obchodních společností, tedy tím, co tyto společnosti odlišuje od obchodních společností kapitálových.

Osobní obchodní společnosti

Veřejná obchodní společnost

Komanditní společnost

Personal corporations and their character

The purpose of this thesis is to examine Czech legal regulation of personal corporations, i. e. unlimited partnership and limited partnership, in force. The reason for the research is to focus on some crucial provisions concerning the above mentioned corporations which may seem ambiguous, permit various interpretations and therefore cause difficulties in legal practice, to explain different positions of Czech legal experts and judicial authorities concerning the interpretation and to support the interpretation which seems most likely to be intended by the legislator. Sometimes relevant legal regulation in some foreign countries is mentioned to be compared with the Czech legal system.

The thesis is composed of four chapters, each of them dealing with different aspects of Czech legal regulation of personal corporations in force. The Introduction briefly describes what the term personal corporations stands for and mentions the bill on business corporations which is currently being discussed in the Chamber of Deputies of the Czech Parliament and which is being mentioned to enter in force on 1st January 2013.

Chapter One shortly examines the history of personal corporations legal regulation on the territory of today's Czech Republic. It is subdivided into two parts, each of them dealing with relevant type of personal corporations. Chapter Two consists of more parts where the most important or most controversial provisions in force are described and illustrated by positions of Czech legal experts and decisions of judicial authorities, the Supreme Court being cited most frequently. Chapter Three considers the above mentioned bill on business corporations and the most important changes to be made in comparison to the legal regulation in force. Chapter Four deals with the character of personal corporations, i. e. the differences which make them distinct from the capital corporations.

Personal corporations

Unlimited partnership

Limited partnership

Obsah:

Obsah:	0
Úvod.....	1
1. Dějiny právní úpravy osobních obchodních společností na území dnešní České republiky	2
1.1 Dějiny právní úpravy veřejné obchodní společnosti.....	2
1.1.1 Právní úprava veřejné obchodní společnosti ve všeobecném obchodním zákoníku.....	2
1.2 Dějiny právní úpravy komanditní společnosti	6
1.2.1 Právní úprava komanditní společnosti ve všeobecném obchodním zákoníku. 6	
2. Současná právní úprava osobních obchodních společností	8
2.1 Současná právní úprava veřejné obchodní společnosti.....	8
2.1.1 Právní subjektivita veřejné obchodní společnosti.....	9
2.1.2 Založení a vznik veřejné obchodní společnosti	12
2.1.3 Společníci veřejné obchodní společnosti.....	18
2.1.4 Statutární orgán veřejné obchodní společnosti	22
2.1.5 Ručení společníků veřejné obchodní společnosti za závazky společnosti	31
2.1.6 Firma veřejné obchodní společnosti	37
2.1.7 Zrušení a zánik veřejné obchodní společnosti	39
2.2 Současná právní úprava komanditní společnosti	50
2.2.1 Společníci komanditní společnosti	51
2.2.2 Vkladová povinnost komanditisty komanditní společnosti.....	53
2.2.3 Ručení společníků komanditní společnosti za závazky společnosti	55
3. Navrhovaná právní úprava osobních obchodních společností.....	58
3.1 Společná ustanovení o obchodních korporacích.....	58
3.2 Navrhovaná právní úprava veřejné obchodní společnosti	60
3.3 Navrhovaná právní úprava komanditní společnosti.....	62
4. Povaha osobních obchodních společností.....	65
Závěr	67
Seznam zkratk	69
Použitá literatura	70
Použité právní předpisy	73

Úvod

Tato práce pojednává o osobních obchodních společnostech, kterými jsou v českém právu veřejná obchodní společnost a s určitými výhradami také komanditní společnost. Jakousi hraniční kategorií obchodních společností představuje společnost s ručením omezeným, která si uchovává určité rysy osobních společností, ačkoli je stále více považována za společnost kapitálovou.¹ Této formě společnosti není až na výjimky v dalším textu věnována pozornost. Totéž platí o komanditní společnosti na akcie (obchodní společnost smíšeného typu obsahující prvky komanditní a akciové společnosti), která byla upravena ve všeobecném obchodním zákoníku z roku 1863 a v novelizovaném zákoně č. 109/1964 Sb., hospodářském zákoníku. Ačkoli je v některých evropských právních řádech, např. francouzském, švýcarském či německém,² běžnou formou společnosti³, platný zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, její založení již neumožňuje.

Práce se nejprve věnuje historii právní úpravy těchto forem obchodních společností na území dnešní České republiky, dále pojednává o jejich současné právní úpravě a na závěr se zabývá jejich povahou, tj. tím, co tyto společnosti odlišuje od obchodních společností kapitálových. Nechybí odkazy na relevantní soudní rozhodnutí. Práce rovněž neopomíjí výkladové problémy, které působí určitá ustanovení upravující osobní obchodní společnosti, a zohledňuje odlišná stanoviska jak právní teorie, tak právní praxe, ke kterým zaujímá vlastní postoj. Zmíněna je rovněž připravovaná právní úprava a její dopad na právo osobních obchodních společností, tedy vládní návrh zákona o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), v současné době projednáván Poslaneckou sněmovnou Parlamentu České republiky. Účinnost tohoto zákona, který je součástí dlouhotrvajících prací na zcela zásadní rekonstrukci českého soukromého práva, je v současné době navržena na 1. ledna 2013.

---

¹ PELIKÁNOVÁ, I., Srovnávací právo obchodní: Veřejná obchodní společnost, s. 7.

² PELIKÁNOVÁ, I.; ČERNÁ, S. a kol., Obchodní právo: Společnosti obchodního práva a družstva. II. díl, s. 47.

³ ŠTENGLŮVÁ, I.; PLÍVA, S.; TOMSA, M. a kol., Obchodní zákoník: Komentář, s. 211.

1. Dějiny právní úpravy osobních obchodních společností na území dnešní České republiky

Tato kapitola pojednává o nejdůležitějších aspektech vývoje právní úpravy osobních obchodních společností, tj. veřejné obchodní a komanditní společnosti, na území dnešní České republiky. Zohledněna je především jejich právní úprava ve všeobecném obchodním zákoníku č. 1/1863 ř.z. a na ni navazující judikatura.

1.1 Dějiny právní úpravy veřejné obchodní společnosti

Veřejná obchodní společnost patří, spolu s komanditní společností, k historicky nejstarším formám obchodních společností.⁴ Její původ je spatřován v římské *společnosti civilního práva*, jejíž vznik a vývoj byl vyvolán rozvojem obchodu. Na území dnešní České republiky, kde byla známa už v době vrcholného středověku pod názvem *tovaryšstvo*, pronikla tato forma společného podnikání z Itálie přes německé a rakouské teritorium.⁵

1.1.1 Právní úprava veřejné obchodní společnosti ve všeobecném obchodním zákoníku

Všeobecný zákoník obchodní, zákon č. 1/1863 ř.z., účinný od 1.7.1863, upravoval veřejnou obchodní společnost ve své knize druhé a v jejím rámci v prvním titulu, rozděleném na šest oddílů⁶ v čl. 85 až 149.⁷ Na rozdíl od platné právní úpravy neřešil tento zákon jednoznačně, zda v.o.s. je nebo není právnickou osobou, když ji ve svém čl. 85 vymezil takto: „*Veřejná obchodní společnost tu jest, když dvě nebo více osob provozují obchodní živnost pod společnou firmou a když účast žádného společníka není omezena na majetkové vklady. Ku platnosti společenské smlouvy není potřeba zřízení listiny aneb jiných formálností.*“⁸ Minimálně ve dvou ustanoveních tohoto zákona však lze spatřovat velmi silné rysy právní subjektivity v.o.s. Konkrétně jde

---

⁴ PELIKÁNOVÁ, I.; ČERNÁ, S. a kol., Obchodní právo: Společnosti obchodního práva a družstva. II. díl, s. 301.

⁵ ELIÁŠ, K., Kurs obchodního práva: Právnické osoby jako podnikatelé, s. 36 a násl.

⁶ PELIKÁNOVÁ, I., Úvod do srovnávacího práva obchodního, s. 24.

⁷ PELIKÁNOVÁ, I.; ČERNÁ, S. a kol., Obchodní právo: Společnosti obchodního práva a družstva. II. díl, s. 302.

⁸ Tamtéž, s. 303.

o čl. 91, dle kterého se vnesené věci stávají vlastnictvím společnosti, a čl. 111, podle něžž „*Obchodní společnost může pod svou firmou nabývatí práv a vcházeti v závazky, nabývatí vlastnictví a jiných věcných práv na pozemcích, před soudem žalovati a žalována býti. Řádným jejím sudištěm jest soud, v jehož obvodu má své sídlo.*“⁹ Tehdejší judikatura Nejvyššího správního soudu přiznávala v.o.s. právní subjektivitu jen ve vztahu ke třetím osobám, zatímco ve vztahu ke společníkům se jednalo pouze o jejich podílové spoluvlastnictví.¹⁰

Otázka právní osobnosti v.o.s. vyvolala ve své době bouřlivé diskuse mezi jejími zastánci (např. E. Tilsch, A. Wenig, F. Rouček) a odpůrci (např. A. Randa, J. Sedláček, J. Pošvář), když převaha societního pojetí v.o.s. byla podporována i soudní judikaturou, ačkoli bylo uznáváno, že „*společenské jmění za trvání v.o.s. tvoří samostatnou část jmění společníků, fakticky i právně oddělenou od jmění jednotlivých společníků.*“¹¹ A. Randa zastával societní pojetí v.o.s. právě s poukazem na to, že společenské jmění náleží společníkům a nikoliv společnosti a že ručení společníků za závazky společnosti je ručením primerním,¹² nikoli subsidiárním, jak je v současnosti koncipováno v platném obchodním zákoníku. Wenig argumentoval v opačném smyslu způsobilostí k právům a způsobilostí procesní, kterou obchodní zákoník přiznával bez rozdílu všem obchodním společnostem.¹³ Převažoval nicméně názor, že jak veřejná obchodní společnost, tak i společnost komanditní jsou pouhými sdruženími bez právní subjektivity (v platném českém právu dnes tuto tzv. *societas iuris civilis*, tj. společnost soukromého práva, upravuje § 829 a násl. obč. z.) a tudíž nemají charakter právnické osoby – korporace.¹⁴

Tato otázka vyvolávala v devadesátých letech minulého století problémy v souvislosti s restitučními spory, neboť na jejím vyřešení záviselo rozhodnutí o tom, zda společníci v.o.s., a potažmo také k.s., jsou či nejsou oprávněnými osobami ve

---

⁹ PELIKÁNOVÁ, I., Srovnávací právo obchodní: Veřejná obchodní společnost, s. 63.

¹⁰ Tamtéž, s. 63.

¹¹ DVORÁK, T., Osobní obchodní společnosti, s. 8 a násl.

¹² ŠTĚPINA, J., Obchodníci a obchodní společnosti se zvláštním zřetelem k právu firemnímu, s. 179.

¹³ Tamtéž, s. 180.

¹⁴ DVORÁK, T., Komanditní společnost, s. 7.

smyslu restitučních předpisů.¹⁵ Nakonec Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve svém rozsudku sp. zn. 2 Cdo 173/96 ze dne 30.3.1999¹⁶ tak, že „z hlediska § 3 odst. 1 zákona č. 87/1991 Sb., o mimosoudních rehabilitacích, nebyla prostá komanditní společnost právní osobou,“ když Vrchní soud v Praze již dne 26.7.1993 ve svém rozsudku sp. zn. 3 Cdo 147/92¹⁷ uvedl, že „bývalé veřejné obchodní společnosti nebyly podle dřívější právní úpravy právními osobami. Proto je nutno společníky bývalých veřejných obchodních společností (popřípadě právní nástupce těchto společníků) považovat z hlediska zákona č. 87/1991 Sb., o mimosoudních rehabilitacích, ve znění pozdějších předpisů, za oprávněné osoby.“ V této souvislosti lze ještě uvést rozsudek téhož soudu ze dne 29.6.1994, sp. zn. 3 Cdo 162/93, dle jehož právní věty „Veřejné obchodní společnosti podle Všeobecného zákoníku obchodního z r. 1863 byly zvláštními hospodářskými jednotkami, nikoliv však právními osobami. Šlo o sdružení osob, jejichž spojení byla účelově vázána na provozování činnosti pod společným názvem. Proto i osobně ručící společníky stejně jako jejich právní nástupce je třeba z hlediska zák. č. 87/1991 Sb. pokládat za osoby oprávněné k vydání věci nebo poskytnutí finanční náhrady.“ Vrchní soud se v odůvodnění tohoto rozhodnutí odvolal na soudní praxi tehdejšího Nejvyššího soudu i Nejvyššího správního soudu, jejichž rozhodnutí postupně dovodila, že v.o.s. nebyly právními osobami, ale zvláštními hospodářskými jednotkami, což našlo svůj odraz také v konstrukci znárodnovacích předpisů. Zákony č. 114/1948 Sb. a 115/1948 Sb. to vyjádřily tak, že znárodnění podléhal veškerý majetek náležející komanditní společnosti na akcie, akciové společnosti nebo společnosti s ručením omezeným a za určitých podmínek rovněž majetek koncernových podniků. Je tedy zřejmé, že mezi shora citovanými formami obchodních společností a veřejnými obchodními společnostmi spolu se společnostmi komanditními činily rozdíl též předpisy týkající se znárodnění.¹⁸

S nepřiznáním právní subjektivity osobním obchodním společnostem souviselo i to, že podle čl. 110 všeobecného obchodního zákoníku („Právní účinnost veřejné společnosti obchodní nastává vůči třetím osobám dobou, kdy zřízení společnosti jest

---

¹⁵ ŠTENGLOVÁ, I.; PLÍVA, S.; TOMSA, M. a kol., Obchodní zákoník: Komentář, s. 210 a násl.

¹⁶ ŠTENGLOVÁ, I., Přehled judikatury ve věcech obchodních společností, s. 10 a násl.

¹⁷ Tamtéž, s. 9 a násl.

¹⁸ PELIKÁNOVÁ, I., Komentář k obchodnímu zákoníku: II. díl, s. 37 a násl.

zapsáno do obchodního rejstříku anebo kdy společnost i jen započala obchodovati“) (podle čl. 163 pro společnost komanditní) nebyl *počátek společnosti* vázán na zápis do obchodního rejstříku, jenž tedy neměl, na rozdíl od dnešní právní úpravy, konstitutivní význam, byl však povinný. Na zápis byla vázána jen „*právní účinnost společnosti vůči třetím osobám*“, k témuž účinku však stačilo, že společnost započala provozovat své obchody, tj. činnost ryze faktická. Smyslem této úpravy bylo uznání společnosti za společnost i v případě, že by povinnost zápisu do obchodního rejstříku byla porušena, a tím zajištění právní ochrany třetích osob jakožto věřitelů společnosti, neboť tak bylo zajištěno nejen ručení všech společníků, ale také odpovědnost samotné společnosti.¹⁹ Obsahově shodnou úpravu v tom smyslu, že společnost, která neprovozuje obchodní podnik, existuje až od okamžiku zápisu do rejstříku, lze nalézt i v současné době, konkrétně ve švýcarském obligačním kodexu.²⁰

Všeobecný obchodní zákoník byl mimořádně významnou právní kodifikací, která i v současné době silně ovlivňuje obchodněprávní úpravu Rakouska, Německa a Polska.²¹ Větší důraz klade na osobní obchodní společnosti oproti obchodním společnostem kapitálovým (totéž lze říci o švýcarském obligačním kodexu z roku 1911)²², zatímco současná právní úprava sleduje zcela opačný trend; to se odráží i v právu komunitárním.²³ Jeho koncepce ovlivnila i některé právní řády vzdálených zemí, jako např. španělský obchodní zákon z roku 1885 a japonský obchodní zákoník z roku 1881.²⁴ Po roce 1918 se všeobecný obchodní zákoník stal prostřednictvím tzv. recepčního zákona (zákon č. 11/1918 Sb. z. a n., o zřízení samostatného státu československého) součástí právního řádu nově vzniklého Československa a na území dnešní České republiky platil až do konce roku 1950, kdy byl zrušen nově přijatým občanským zákoníkem, zákonem č. 141/1950 Sb., který nabyl účinnosti dne 1.1.1951. Veřejná obchodní společnost tak na celých 40 let zmizela z československého právního

---

¹⁹ PELIKÁNOVÁ, I.; ČERNÁ, S. a kol., Obchodní právo: Společnosti obchodního práva a družstva, II. díl, s. 304.

²⁰ PELIKÁNOVÁ, I., Srovnávací právo obchodní: Veřejná obchodní společnost, s. 182.

²¹ PELIKÁNOVÁ, I., Úvod do srovnávacího práva obchodního, s. 21.

²² Tamtéž, s. 38.

²³ Tamtéž, s. 24.

²⁴ Tamtéž, s. 22.

řádu, neboť nové právní úpravy se dočkala až přijetím poslední novely (zákon č. 103/1990 Sb.) hospodářského zákoníku, účinné od 1.5.1990.²⁵

1.2 Dějiny právní úpravy komanditní společnosti

Tato forma obchodní společnosti má svůj původ rovněž v římském právu, konkrétně v institutu označovaném jako námořní zápůjčka (*fenus nauticum*)²⁶ nebo také *pecunia traiectitia*. Bývá označována za historicky nejstarší obchodní společnost vůbec.²⁷ Ve středověku již byla, především v Itálii, obvyklým jevem, až se v průběhu času postupně ujala v celé Evropě, včetně území dnešní České republiky.²⁸

1.2.1 Právní úprava komanditní společnosti ve všeobecném obchodním zákoníku

Všeobecný zákoník obchodní, zákon č. 1/1863 ř.z., účinný od 1.7.1863, upravoval komanditní společnost ve své knize druhé (O obchodních společnostech) a v jejím rámci pak v druhém titulu (O komanditní společnosti), prvním oddílu (druhý oddíl tohoto titulu upravoval komanditní společnost na akcie)²⁹ v čl. 150 až 172.³⁰

Legální definici komanditní společnosti obsahoval úvodní čl. 150, když stanovil, že „*Komanditní společnosti jest, účastní-li se obchodní živnosti vedené pod společnou firmou jeden neb více společníků jen majetkovými vklady (komanditisté), zatímco u jednoho neb více společníků není obmezena účast tímto způsobem (osobně ručící společníci). Je-li více osobně ručících společníků, je společnost vzhledem k nim zároveň společností veřejnou. Ku platnosti společenské smlouvy není třeba písemného sepsání.*“³¹

Vidíme zde zajímavost, kterou v platné právní úpravě v obchodním zákoníku již nenalezneme, a sice fakt, že pokud se na komanditní společnosti účastnilo více

---

²⁵ DVORÁK, T., Osobní obchodní společnosti, s. 5

²⁶ Tamtéž, s. 227.

²⁷ ELIÁŠ, K., Kurs obchodního práva: Právnícké osoby jako podnikatelé, s. 65.

²⁸ Tamtéž, s. 65 a násl.

²⁹ PELIKÁNOVÁ, I., Úvod do srovnávacího práva obchodního, s. 24.

³⁰ PELIKÁNOVÁ, I.; ČERNÁ, S. a kol., Obchodní právo: Společnosti obchodního práva a družstva, II. díl, s. 354.

³¹ Tamtéž, s. 355.

neomezeně ručících společníků, dnešní terminologií komplementářů, byla společnost mezi nimi veřejnou obchodní společností. Toto kolísání mezi oběma formami osobních obchodních společností však není nijak neobvyklé a lze jej nalézt i v jiných právních úpravách.³²

Rozsah právní subjektivity komanditní společnosti vymezoval čl. 164 všeobecného obchodního zákoníku stejně jako to činil pro veřejnou obchodní společnost v čl. 111.³³

Pokud jde o zápis komanditní společnosti do obchodního rejstříku, platí zde to, co bylo řečeno výše ohledně takového zápisu v.o.s., tedy zápis neměl konstitutivní význam a k *účinnosti společnosti vůči třetím osobám* stačilo i jen prosté započetí provozování obchodů společností. Jedinou odlišností, vyplývající ovšem ze samé povahy komanditní společnosti, bylo neomezené ručení komanditisty za závazky vzniklé před zápisem do obchodního rejstříku (to v případě, že společnost započala své obchody ještě před tímto zápisem), ledaže by třetím osobám bylo známo jeho omezené ručení. To by ovšem musel prokázat právě dotčený komanditista.³⁴

Ohledně dalšího vývoje právní úpravy této formy společnosti platí to, co bylo řečeno výše ohledně veřejné obchodní společnosti.

---

³² Tamtéž, s. 355.

³³ Tamtéž, s. 357.

³⁴ Tamtéž, s. 356.

2. Současná právní úprava osobních obchodních společností

Tato kapitola se věnuje nejdůležitějším otázkám platné právní úpravy osobních obchodních společností v zákoně č. 513/1991 Sb., obchodním zákoníku, v platném znění, s uvedením některých nejasností či výkladových problémů, které působí určitá ustanovení upravující tyto společnosti. Zmíněna jsou též soudní rozhodnutí vztahující se k dané problematice.

2.1 Současná právní úprava veřejné obchodní společnosti

Úvodem je nutno podotknout, že pokud se v této kapitole objevují pouze čísla ustanovení bez uvedení konkrétního právního předpisu, jsou vždy myšlena příslušná ustanovení obchodního zákoníku v platném znění (dále také jen „obch. z.“). To platí rovněž o kapitole pojednávající o současné právní úpravě komanditní společnosti.

Veřejná obchodní společnost bývala kupříkladu ve Francii nejčastěji využívanou právní formou obchodní společnosti, zatímco v současnosti ji zde početně převyšuje forma společnosti s ručením omezeným, jejíž společníci nepodstupují takové podnikatelské riziko jako společníci veřejné obchodní společnosti.³⁵ Nicméně výskyt v.o.s. ve Francii zůstává i nadále poměrně vysoký; v roce 2003 se jejich počet odhadoval na asi 44 000, s tím, že jich každým rokem přibývaly další zhruba 4 000. Důvodem jsou nezanedbatelné výhody, které tato právní forma obchodní společnosti svým společníkům poskytuje, konkrétně snadný způsob založení, daný absencí zákonného požadavku na minimální výši základního kapitálu společnosti,³⁶ a snazší přístup k úvěru. Neomezené ručení společníků za závazky společnosti může nepřímo být limitováno výší základního kapitálu, je-li společníkem veřejné obchodní společnosti právnická osoba.³⁷

Platný český obchodní zákoník upravuje veřejnou obchodní společnost v části druhé a v jejím rámci pak v hlavě první, dílu druhém v ustanovení § 76 až 92, s tím, že se na ni vztahují i ustanovení společná pro všechny obchodní společnosti bez ohledu na

---

³⁵ MESTRE, J; PAN CRAZI, M.-E., Droit commercial, s. 301.

³⁶ Tamtéž, s. 305.

³⁷ Tamtéž, s. 301.

jejich konkrétní právní formu, tedy ustanovení § 56 až 75b obch. z. Zde je patrný rozdíl oproti právní úpravě v.o.s. ve všeobecném zákoníku obchodním, neboť ten žádná obecná ustanovení použitelná na všechny formy obchodních společností neměl.³⁸ Také např. švýcarský obligační kodex z roku 1911 žádná taková ustanovení neobsahuje.³⁹

Legální definice v.o.s. je obsažena v ust. § 76 odst. 1. Veřejnou obchodní společností je tedy „*společnost, ve které alespoň dvě osoby podnikají pod společnou firmou a ručí za závazky společnosti společně a nerozdílně celým svým majetkem.*“

Pojmovými znaky veřejné obchodní společnosti jsou tedy sdružení nejméně dvou osob (jednočlenná společnost je vyloučena), společné podnikání (nikoli jiná činnost), společná zvláštní, od jednotlivých společníků odlišná firma, a konečně neomezené a solidární ručení společníků za závazky společnosti.⁴⁰

2.1.1 Právní subjektivita veřejné obchodní společnosti

V.o.s. je právnickou osobou (ust. § 56 odst. 1) a může být založena pouze za účelem podnikání (ust. § 56 odst. 1 in fine *a contrario*). Takovéto výslovné zákonné označení v.o.s. za právnickou osobu významně přispívá k zajištění právní jistoty⁴¹, zejména ve srovnání s její právní úpravou ve všeobecném zákoníku obchodním, který otázku, zda v.o.s. je nebo není právnickou osobou, jednoznačně neřešil⁴². Zajímavým se v této souvislosti jeví návrh československého obchodního zákoníku z roku 1937, ve kterém ustanovení § 136, upravující veřejnou obchodní společnost, bylo nadepsáno rubrikou Právnická osoba.⁴³ Důvodová zpráva k tomu uváděla, že z dikce ust. § 136 („*Veřejná obchodní společnost může jako taková nabývatí práv, obzvláště také vlastnictví a jiných věcných práv k nemovitostem, se zavazovati, před soudem žalovati a býti žalována*“) vyplývá téměř samo sebou, že je nutno tuto společnost jako právnickou osobu kvalifikovat.⁴⁴ Tato osnova se však nikdy nestala zákonným textem.⁴⁵

---

³⁸ PELIKÁNOVÁ, I.; ČERNÁ, S. a kol., Obchodní právo: Společnosti obchodního práva a družstva, II. díl, s. 316.

³⁹ PELIKÁNOVÁ, I., Úvod do srovnávacího práva obchodního, s. 216.

⁴⁰ PLÍVA, S. a kol., Změny v obchodním právu, s. 129.

⁴¹ ŠTENGLOVÁ, I.; PLÍVA, S.; TOMSA, M. a kol., Obchodní zákoník: Komentář, s. 210.

⁴² Tamtéž, s. 168.

⁴³ PELIKÁNOVÁ, I., Srovnávací právo obchodní: Veřejná obchodní společnost, s. 10.

⁴⁴ Tamtéž, s. 64 a násl.

Platný obchodní zákoník otázku právní subjektivity osobních obchodních společností řeší jednoznačně v ust. § 56 odst. 1 přiznáním právní subjektivity všem obchodním společnostem, jejichž taxativní výčet toto ustanovení obsahuje. Všechny obchodní společnosti tak mají jak způsobilost k právům a povinnostem (způsobilost být jejich nositeli), tak i způsobilost k právním úkonům, tedy způsobilost vlastními právními úkony realizovanými prostřednictvím statutárního orgánu nabývat práv a zavazovat se k povinnostem.⁴⁶ Právní subjektivita obchodních společností však, stejně jako právní subjektivita všech právnických osob, zahrnuje také deliktní způsobilost, tedy způsobilost vlastními zaviněnými protiprávními úkony založit svou odpovědnost, tj. nést nepříznivé právní následky.⁴⁷ Přiznání právní subjektivity osobním obchodním společnostem je přibližuje k obchodním společnostem kapitálovým, zatímco jejich bezsubjektní pojetí je naopak od kapitálových obchodních společností vzdaluje.⁴⁸

I přes všechno výše uvedené je na tomto místě třeba poznamenat, že platná právní úprava některé prvky bezsubjektního chápání osobních obchodních společností stále zachovává. To se týká zejména finančního a v užším slova smyslu daňového práva, když poplatníkem daně z příjmů není společnost, ale jen její společníci.⁴⁹ Ust. § 7 odst. 1 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, v platném znění, definuje příjmy z podnikání mimo jiné právě jako „*podíly společníků veřejné obchodní společnosti a komplementářů komanditní společnosti na zisku.*“

Výslovné přiznání právní subjektivity osobním obchodním společnostem je v evropském právním kontextu však spíše ojedinělé.⁵⁰ Kromě francouzského práva, jehož moderní základní koncepci v tomto český obchodní zákoník převzal,⁵¹ považuje tyto společnosti za právnické osoby např. právo belgické, lucemburské a španělské, naproti tomu právo italské a nizozemské jim právní subjektivitu nepřiznává. Specifická je v tomto směru oblast práva germánského, tj. skupina příbuzných právních úprav

---

⁴⁵ DVOŘÁK, T., Osobní obchodní společnosti, s. 10.

⁴⁶ PELIKÁNOVÁ, I., Komentář k obchodnímu zákoníku: II. díl, s. 25.

⁴⁷ KNAPPOVÁ, M.; ŠVESTKA, S.; DVOŘÁK, J. a kol., Občanské právo hmotné: I. díl, s. 186.

⁴⁸ PELIKÁNOVÁ, I., Srovnávací právo obchodní: Veřejná obchodní společnost, s. 192.

⁴⁹ PELIKÁNOVÁ, I., Komentář k obchodnímu zákoníku: II. díl, s. 397.

⁵⁰ PELIKÁNOVÁ, I., Srovnávací právo obchodní: Veřejná obchodní společnost, s. 9 a násl.

⁵¹ PELIKÁNOVÁ, I., Komentář k obchodnímu zákoníku: II. díl, s. 396.

zahrnující nejen právo německé a rakouské, ale např. i právo švýcarské či polské, přiznávající jim atributy právnických osob, především způsobilost vlastnit, žalovat, být žalována, mít vlastní obchodní firmu atd.⁵², aniž by je v obecné rovině za právnické osoby označila.⁵³ Kupříkladu švýcarské právo označuje osobní obchodní společnosti za kvaziprávní osoby, které nemají právní subjektivitu, nicméně mají svou vlastní existenci odlišnou od existence jednotlivých společníků. Ačkoli nejsou subjekty práva, mohou nicméně nabývat práv a zavazovat se, žalovat a být žalovány. Majetek nepatří těmto kvaziprávní osobám jako takovým, ale náleží společně všem společníkům. Pokud se společník osobní obchodní společnosti platně zaváže jejím jménem, pak za splnění takového závazku odpovídá primárně přímo sama společnost. Navíc, stejně jako v českém právu, subsidiárně ručí za závazky společnosti její společníci, a to osobně, neomezeně a solidárně.⁵⁴ V anglosaském právu veřejné obchodní společnosti nejvíce odpovídá tamější *partnership*, kterému právní subjektivitu přiznává jen Skotsko, nikoli Anglie.⁵⁵ Přiznání právní subjektivity osobním obchodním společnostem se však váže především k usnadnění jejich fungování a styku s třetími osobami. Z hlediska právní ochrany věřitelů má jen malý význam,⁵⁶ k jejímu zajištění totiž slouží podle mého názoru nejcharakterističtější znak osobních obchodních společností, kterým je neomezené solidární ručení společníků za závazky společnosti.

Podle platného obchodního zákoníku smí být v.o.s. založena pouze za účelem podnikání, kterým se v souladu s ust. § 2 odst. 1 obch. z. rozumí „*soustavná činnost prováděná samostatně podnikatelem vlastním jménem a na vlastní odpovědnost za účelem dosažení zisku.*“ Nemůže být tedy v.o.s. založena za jiným než podnikatelským účelem. Tím může být nejen činnost nevýdělečná, ale rovněž činnost provozovaná sice výdělečně, ovšem nikoli za účelem dosahování zisku, např. činnost výchovná, vzdělávací, kulturní, charitativní apod.⁵⁷ Obsahově shodnou právní úpravu lze nalézt kupříkladu v nizozemském obchodním zákoníku, švýcarském obligačním kodexu, ruském občanském zákoníku či dnes již zrušeném polském obchodním zákoníku z roku

---

⁵² PELIKÁNOVÁ, I., Srovnávací právo obchodní: Veřejná obchodní společnost, s. 269.

⁵³ Tamtéž, s. 9 a násl.

⁵⁴ GUILLAUME, F., *Lex societatis*, s. 10.

⁵⁵ PELIKÁNOVÁ, I., Komentář k obchodnímu zákoníku: II. díl, s. 396.

⁵⁶ PELIKÁNOVÁ, I., Srovnávací právo obchodní: Veřejná obchodní společnost, s. 33 a násl.

⁵⁷ DĚDIČ, J. a kol., *Obchodní zákoník: Komentář*, I. díl, s. 328.

1934.⁵⁸ Je ovšem myslitelné, aby tyto nevýdělečné aktivity veřejná obchodní, potažmo komanditní společnost vykonávala souběžně se svou činností výdělečnou, tj. podnikáním.⁵⁹

Některé druhy podnikatelských aktivit jsou však této formě společnosti zákonem zakázány. Jedná se např. o výkon bankovní činnosti (bankami se pro účely zákona č. 21/1992 Sb., o bankách, v platném znění, rozumí toliko *akciové společnosti* se sídlem v České republice za podmínek dále v tomto zákoně uvedených) nebo o činnost investičního fondu (o povolení k této činnosti jsou oprávněni dle ust. § 4 odst. 2 zákona č. 189/2004 Sb., o kolektivním investování, v platném znění, požádat pouze zakladatelé *akciové společnosti*, která dosud nevznikla; taková a.s. navíc nesmí být založena na základě veřejné nabídky akcií).

Jiné typy podnikatelských činností naopak bylo možno dle dřívější právní úpravy vykonávat pouze ve formě individuálního podnikání, sdružení bez právní subjektivity, jehož úpravu obsahuje ust. § 829 a násl. obč. z., či veřejné obchodní společnosti. Jednalo se např. o úpravu výkonu advokacie.⁶⁰ Zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, v platném znění již takové omezení neobsahuje, když ust. § 15 odst. 1 stanoví, že „*Advokáti mohou vykonávat advokacii jako společníci veřejné obchodní společnosti, komanditní společnosti nebo společnosti s ručením omezeným založené podle obchodního zákoníku, pokud předmětem podnikání takové společnosti je pouze výkon advokacie a jejími společníky jsou pouze advokáti.*“ Navíc toto ustanovení umožňuje veřejné obchodní společnosti, nikoli již společnosti komanditní, vykonávat činnost insolvenčního správce podle zvláštního právního předpisu, kterým je zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), v platném znění.

2.1.2 Založení a vznik veřejné obchodní společnosti

Veřejná obchodní společnost se v souladu s ust. § 57 odst. 1 obch. z. zakládá společenskou smlouvou podepsanou všemi zakladateli, postavení právnické osoby pak

---

⁵⁸ PELIKÁNOVÁ, I. Srovnávací právo obchodní: Veřejná obchodní společnost, s. 29 a násl.

⁵⁹ ELIÁŠ, K., Obchodní společnosti, s. 25.

⁶⁰ ELIÁŠ, K.; DVORÁK, T. a kol., Obchodní zákoník, s. 249.

podle ust. § 62 odst. 1 věty první získává dnem, ke kterému byla zapsána do obchodního rejstříku. Pravost podpisů zakladatelů na společenské smlouvě musí být úředně ověřena. Společenská smlouva je právní skutečností, konkrétně právním úkonem, a to právním úkonem dvoustranným či vícestranným, formálním, pojmenovaným a většinou i úplatným, v případě, že se společníci ve společenské smlouvě zaváží vnést do společnosti vklad.⁶¹ Jestliže by písemná forma smlouvy nebyla dodržena, mohlo by vzniknout pouze sdružení bez právní subjektivity, společnost civilního práva upravená ust. § 829 a násl. obč. z., pro kterou není písemná forma předepsána.⁶²

Předpokladem *založení* společnosti je tedy smlouva, která působí pouze mezi smluvními stranami a konstituuje vztahy mezi nimi.⁶³ Oproti tomu přiznáním právní subjektivity společnosti, tedy jejím zápisem do obchodního rejstříku, jejím *vznikem*, začíná společenská smlouva působit navenek vůči třetím osobám.⁶⁴

Obligatořními náležitostmi společenské smlouvy jsou podle § 78 odst. 1 firma a sídlo společnosti, určení společníků uvedením firmy nebo názvu a sídla právnické osoby nebo jména a bydliště fyzické osoby a předmět podnikání společnosti. V praxi však nepochybně bude společenská smlouva veřejné obchodní společnosti mnohem podrobnější. Sám obchodní zákoník na mnoha místech předvídá od zákona rozdílnou úpravu práv a povinností společníků veřejné obchodní společnosti ve společenské smlouvě. To se týká například rozhodování o změně společenské smlouvy, rozhodování o ostatních záležitostech společnosti, lhůty ke splacení vkladu upsaného společníkem a výše úroku z prodlení, je-li společník se splácením peněžitého vkladu v prodlení, obchodního vedení společnosti, rozdělení zisku a nesení ztráty, zákazu konkurence či dalších důvodů zrušení společnosti, kromě těch, které zákon již stanoví. Na rozdíl od kapitálových obchodních společností je úprava vztahů uvnitř obchodních společností osobních méně zatížena formalismem a ponechána v zásadě na vůli společníků a individuálních potřebách konkrétní společnosti; většina příslušných zákonných ustanovení má dispozitivní povahu. To však nijak nesnižuje ochranu třetích osob, která

---

⁶¹ DVORŽÁK, T., Osobní obchodní společnosti, s. 66 a násl.

⁶² PELIKÁNOVÁ, I., Komentář k obchodnímu zákoníku: II. díl, s. 405.

⁶³ RABAN, P. a kol., Obchodní zákoník, s. 110.

⁶⁴ PELIKÁNOVÁ, I., Komentář k obchodnímu zákoníku: II. díl, s. 227.

je dostatečně zajištěna solidárním neomezeným ručením společníků za závazky společnosti. Některé právní úpravy, např. úprava veřejné obchodní společnosti v ruském občanském zákoníku z roku 1994, však režim této právní formy společnosti ve značné míře přibližují obchodním společnostem kapitálovým, a to jak množstvím zákonných ustanovení kogentní povahy, tak i formálními požadavky.⁶⁵

Odst. 2 § 78 stanoví, že návrh na zápis společnosti do obchodního rejstříku podepisují všichni společníci a přikládá se k němu společenská smlouva. K návrhu na zápis jsou však společníci povinni přiložit také listiny osvědčující vznik živnostenského či jiného oprávnění k činnosti, která má být do obchodního rejstříku zapsána jako předmět podnikání společnosti a které musí znít na *společnost*, dále právní důvod užívání prostor, do kterých společnost umístila své sídlo, a je-li návrhovatelem zahraniční osoba, je třeba rejstříkovému soudu sdělit ještě doručovací adresu na území České republiky, popřípadě zmocněnce pro přijímání písemností s doručovací adresou v České republice, to vše v souladu s ust. § 37 obch. z., jež je kogentní povahy. Povinnost doložení dalších listin o skutečnostech, které mají být zapsány do obchodního rejstříku, a listin, které se zakládají do sbírky listin, vyplývá ze souvisejících ustanovení obch. z., popřípadě ze zvláštních právních předpisů; jedná se například o povinnost doložení podpisových vzorů osob zapsaných jako osoby oprávněné jednat jménem společnosti (§ 38i odst. 2 obch. z.).

Na základě ust. § 62 odst. 1 je návrh na zápis společnosti do obchodního rejstříku nutno podat do 90 dnů od jejího založení nebo od doručení průkazu živnostenského či jiného podnikatelského oprávnění. Není-li tato lhůta dodržena, nelze na základě průkazu podnikatelského oprávnění již podat návrh na zápis do obchodního rejstříku a společnost je povinna obstarat si nové podnikatelské oprávnění. Pokud při založení společnosti není výslovně určeno, že se zakládá na dobu určitou, uplatní se nevyvratitelná právní domněnka, že byla založena na dobu neurčitou.

Podle ust. § 57 odst. 2 může společenskou smlouvu uzavřít rovněž zmocněnec na základě plné moci, která se ke společenské smlouvě přikládá. Podpis zmocnitele na

---

⁶⁵ PELIKÁNOVÁ, I., Srovnávací právo obchodní: Veřejná obchodní společnost, s. 87.

plné moci musí být úředně ověřen, což odpovídá požadavku úředního ověření podpisů zakládajících společníků na společenskou smlouvu a sleduje zvýšení právní jistoty společníků navzájem a třetích osob ve vztahu ke společnosti.⁶⁶ Jedná se o speciální plnou moc, která nemůže být nahrazena generální plnou mocí ani prokurou. Generální plná moc by v tomto smyslu byla vyhovující pouze v případě, že by obsahovala výslovné zmocnění k uzavření konkrétní společenské smlouvy.⁶⁷

Založení osobních obchodních společností jediným zakladatelem je již pojmově nemožné.

Pokud by společenská smlouva neobsahovala uvedené obligatorní náležitosti, byla by soudem prohlášena za neplatnou, a to ještě před vznikem společnosti, tedy před jejím zápisem do obchodního rejstříku.⁶⁸

Po vzniku společnosti je rejstříkový soud oprávněn prohlásit neplatnost společnosti, a to i bez návrhu, jestliže by společenská smlouva nebyla vůbec uzavřena, nebo by nebyla dodržena její předepsaná forma, dále v případě nedovoleného nebo veřejnému pořádku odporujícího předmětu podnikání společnosti, v případě chybějícího údaje o firmě ve smlouvě, v případě nezpůsobilosti všech zakladatelů společnosti k právním úkonům, a konečně v případě, že by počet zakládajících společníků byl v rozporu se zákonem nižší než dva, jak stanoví § 68a obch. z. To je úprava zavedená do obchodního zákoníku za účelem harmonizace českého práva s právem evropským, konkrétně s tzv. první směrnici,⁶⁹ která kromě neplatnosti společnosti upravuje ještě obchodněprávní publicitu vybraných forem společností a dále jednání jménem společnosti,⁷⁰ zákonem č. 370/2000 Sb., účinným od 1.1.2001. Do té doby byl rejstříkový soud oprávněn po zápisu společnosti tuto společnost zrušit.⁷¹ Dnes již platná

---

⁶⁶ ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. a kol., Obchodní zákoník: Komentář, s. 222.

⁶⁷ Tamtéž.

⁶⁸ PELIKÁNOVÁ, I. Komentář k obchodnímu zákoníku: II. díl, s. 406.

⁶⁹ Směrnice Rady č. 68/151/EHS o koordinaci ochranných opatření, která jsou na ochranu zájmu společníků a třetích osob vyžadována v členských státech od společností ve smyslu čl. 58 druhého pododstavce Smlouvy, za účelem dosažení rovnocennosti těchto opatření.

⁷⁰ DĚDIČ, J., ČECH, P., Obchodní právo po vstupu ČR do EU, s. 66.

⁷¹ PELIKÁNOVÁ, I., Komentář k obchodnímu zákoníku: II. díl, s. 406.

právní úprava neumožňuje po vzniku společnosti zrušit rozhodnutí, kterým se povoluje její zápis do obchodního rejstříku, ani se domáhat určení, že společnost nevznikla.

Některé současné zahraniční právní úpravy nepředepisují vůbec žádnou formalitu pro založení veřejné obchodní společnosti, což platí například pro právo nizozemské, švýcarské nebo anglický partnership. Naproti tomu belgická úprava stanoví pro veřejnou obchodní společnost povinnou písemnou formu společenské smlouvy a zápis do obchodního rejstříku, stejně jako český obchodní zákoník. Rovněž polský zákoník obchodních společností ukládá veřejné obchodní společnosti dodržet povinnou písemnou formu společenské smlouvy. Španělské právo pak vyžaduje i pro založení veřejné obchodní společnosti formu notářské listiny.⁷²

Ve většině evropských právních řádů se veřejná obchodní společnost zakládá smlouvou, ačkoli podmínkou nabytí právní subjektivity, za předpokladu, že je danou právní úpravou této formě obchodní společnosti vůbec přiznávána, je zpravidla až zápis do obchodního rejstříku. Ten může mít význam konstitutivní nebo deklaratorní, může vést ke vzniku právnické osoby nebo pouze entity, která má některé její atributy, aniž by byla výslovně za právnickou osobu prohlášena, či dokonce jednotky, které vůbec není přiznávána právní subjektivita. Není bez zajímavosti, že v některých právních úpravách má zápis do obchodního rejstříku význam stanovení právního režimu v.o.s. Společnost, která by do rejstříku nebyla zapsána, by pak sice existovala po právu, měla by však odlišný právní režim; příkladem lze uvést italské právo.⁷³

Dne 1.7.2008 nabyt u nás účinnosti zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev, zapracovávající příslušné směrnice Evropských společenství. Tato problematika byla před účinností shora citovaného zákona upravena v ustanoveních § 69 až 69h obchodního zákoníku, jejichž většinu přinesl do obchodního zákoníku zákon č. 370/2000 Sb.⁷⁴ Veřejná obchodní společnost, stejně jako všechny další formy obchodních společností, tak nemusí nutně vzniknout jako dosud neexistující právnická osoba bez jakéhokoli právního předchůdce, ale může vzniknout z již

---

⁷² PELIKÁNOVÁ, I., Srovnávací právo obchodní: Veřejná obchodní společnost, s. 78 a násl.

⁷³ Tamtéž.

⁷⁴ PELIKÁNOVÁ, I., Komentář k obchodnímu zákoníku: II. díl, s. 227.

existujícího právního subjektu jako jeho právní nástupce, tedy přeměnou. Přeměnou se, v souladu s ust. § 2 tohoto zákona, rozumí fúze, rozdělení, převod jmění na společníka a změna právní formy. Přeměna veřejné obchodní společnosti musí být schválena všemi jejími společníky formou notářského zápisu, jehož přílohu bude tvořit právě projekt přeměny. V případě převodu jmění na společníka však o schválení projektu převzetí jmění rozhoduje pouze tento přejímající společník. Právní účinky přeměny nastávají dnem zápisu přeměny do obchodního rejstříku, jen v případě přeshraniční fúze nastávají právní účinky přeměny dnem jejího zápisu do českého nebo zahraničního obchodního rejstříku.

Zákon rozlišuje fúzi splynutím a fúzi sloučením. Při prvně jmenované dochází k zániku obchodní společnosti nebo družstva nebo více obchodních společností nebo družstev, jemuž předchází zrušení bez likvidace, přičemž jmění zanikajícího subjektu přechází na jinou obchodní společnost nebo družstvo. Oproti tomu *fúze splynutím* předpokládá rovněž zánik, v tomto případě dvou nebo více, obchodních společností nebo družstev, jemuž předchází jejich zrušení bez likvidace, ovšem na rozdíl od fúze sloučením jmění zanikajících subjektů přechází na nově vznikající nástupnickou obchodní společnost nebo družstvo. Fúze splynutím je tedy další způsob vzniku veřejné obchodní společnosti jako dosud neexistujícího právního subjektu, jehož společníky se v souladu se zákonem stanou společníci zanikajících obchodních společností. Těmi mohou být buď veřejné obchodní společnosti nebo veřejná obchodní společnost se společností komanditní. V takovém případě se všichni společníci veřejné obchodní, ale i komanditní společnosti stanou neomezeně ručícími společníky nově vzniklé veřejné obchodní společnosti.

Při *rozdělení* vzniká z rozdělované veřejné obchodní společnosti více nástupnických společností, které mohou mít právní formu buď pouze veřejných obchodních společností, nebo pouze společností komanditních, nebo jedna nebo více nástupnických společností může mít právní formu veřejné obchodní společnosti a jedna nebo více nástupnických společností může mít právní formu společnosti komanditní.

Převodem jmění na společníka nedochází ke vzniku, ale naopak ke zrušení veřejné obchodní společnosti bez likvidace, s tím, že její jmění převezme jeden přejímající společník. Z toho důvodu je o této problematice stručně pojednáno v podkapitole týkající se zrušení a zániku veřejné obchodní společnosti.

Konečně může veřejná obchodní společnost vzniknout *změnou právní formy* komanditní společnosti, společností s ručením omezeným, akciové společnosti nebo družstva, přičemž v takovém případě dosud existující právnická osoba nezaniká ani její jmění nepřechází na právního nástupce, ale dochází pouze ke změně jejích vnitřních právních poměrů a právního postavení jejích společníků.

2.1.3 Společníci veřejné obchodní společnosti

Dalším pojmovým znakem v.o.s. je pluralita společníků (viz § 76 odst. 1), což znamená, že v.o.s. s jedním společníkem nemůže existovat, a nastane-li taková situace, musí společnost zaniknout.⁷⁵ V této souvislosti je vhodné zmínit usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 27.7.1995, sp. zn. 28 Co 35/95⁷⁶, podle kterého je v.o.s. „*obchodní společnost osobního charakteru, ve které alespoň dvě osoby podnikají pod společným obchodním jménem. Základním pojmovým znakem veřejné obchodní společnosti je účast nejméně dvou osob, a to buď osob fyzických, nebo právnických, a tento stav musí být zachován po celou dobu existence veřejné obchodní společnosti. Změny v počtu a osobách společníků jsou zásadně možné pouze za předpokladu, že veřejná obchodní společnost je vždy, v každé fázi její existence, tvořena nejméně dvěma osobami jako společníky.*

V případě, že veřejná obchodní společnost je tvořena pouze dvěma společníky, z nichž jeden podal řádnou výpověď společenské smlouvy, nemůže již docházet k dalším změnám společenské smlouvy a do společnosti být přijímán další společník (společníci) a prováděny jiné změny společenské smlouvy. V důsledku výpovědi společníka dochází ke zrušení společnosti bez právního nástupce a jediným možným následným postupem je likvidace společnosti (§ 70 a následující obchodního zákoníku).

---

⁷⁵ PELIKÁNOVÁ, I.; ČERNÁ, S. a kol., Obchodní právo: Společnosti obchodního práva a družstva, II. díl, s. 318.

⁷⁶ ŠTENGLOVÁ, I., Přehled judikatury ve věcech obchodních společností, s. 29 a násl.

Podal-li odvolání proti rozhodnutí soudu I. stupně bývalý společník, jehož účast na společnosti předtím zanikla v důsledku řádné výpovědi společenské smlouvy, je nutno na jeho odvolání pohlížet jako na odvolání někoho, kdo k jeho podání není oprávněn [§ 218 odst. 1 pís. b) OSŘ].“

Zde je nutno upozornit na úpravu zrušení veřejné obchodní společnosti s převodem jmění na jediného společníka, která byla do obchodního zákoníku zavedena zákonem č. 370/2000 Sb. Tato úprava umožňuje řešit situaci, kdy ve veřejné obchodní společnosti zůstává jediný společník, jinak než jejím zrušením a likvidací, což bylo dříve u fungujících obchodních společností značně nevýhodným řešením. Od 1.1.2001 je tedy umožněno společníkovi, který ve společnosti zůstal jako jediný, převzít celé její jmění, a tím ušetřit náklady spojené s likvidací společnosti a zajistit pokračování podnikatelské činnosti společnosti.⁷⁷ V současné době je tato problematika upravena v zákoně č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev. Bude o ní stručně pojednáno v podkapitole této práce týkající se zrušení a zániku veřejné obchodní společnosti.

Předchozí právní úprava v hospodářském zákoníku neumožňovala právnické osobě stát se společníkem v.o.s.⁷⁸ Někteří autoři zastávají ovšem názor opačný, když poukazují na nepříliš jednoznačnou úpravu v hospodářském zákoníku po jeho novelizaci zákonem č. 103/1990 Sb.⁷⁹ Zákon totiž právnické osoby jako společníky veřejné obchodní společnosti jednoznačně nevyklučoval, ovšem na druhou stranu se o nich ani nezmiňoval. To bylo možno vykládat tak, že k platnému vzniku veřejné obchodní společnosti bylo zapotřebí spojení dvou osob fyzických, a teprve pokud byla tato podmínka splněna, mohla se na takovéto v.o.s. účastnit rovněž osoba právnická.⁸⁰ Osobně zastávám názor uvedený na druhém místě. Již čl. 2 odst. 3 Listiny základních práv a svobod stanoví, že „Každý může činit, co není zákonem zakázáno, a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá.“ Tedy pokud hospodářský zákoník ve znění zákona č. 103/1990 Sb. účast na v.o.s. právnickým osobám nezakazoval, nebyla taková účast

---

⁷⁷ RABAN, P. a kol., Obchodní zákoník, s. 183 a násl.

⁷⁸ ŠTENGLOVÁ, I.; PLÍVA, S.; TOMSA, M. a kol., Obchodní zákoník: Komentář, s. 309.

⁷⁹ PELIKÁNOVÁ, I. a kol., Obchodní právo: I. díl, s. 149 a násl.

⁸⁰ Tamtéž.

a priori vyloučena. Jelikož právnické osoby jsou, stejně jako osoby fyzické, účastníky občanskoprávních, a v širším smyslu soukromoprávních vztahů vůbec, a tito účastníci mají, v souladu s ust. § 2 odst. 2 obč. z., rovné postavení, není důvod právnickým osobám účast na veřejných obchodních společnostech odpírat. Opačný názor by znamenal popření jedné ze základních zásad soukromého práva, potažmo jednoho ze základních ústavních principů demokratického právního státu. Argumentovat lze i rozhodnutím prvorepublikového Nejvyššího soudu ze dne 16.2.1931⁸¹, které se primárně zabývalo otázkou způsobilosti veřejné obchodní společnosti stát se komplementářem komanditní společnosti. Jak soud prvního stupně, tak soud odvolací zamítly návrh na zápis firmy „Bratří M. a spol. k. sp.“ do obchodního rejstříku s odůvodněním, že komplementářem komanditní společnosti může být i osoba fyzická. Nejvyšší soud ve shora citovaném rozhodnutí vyslovil názor, že jak právní praxe, tak částečně i teorie se po delším kolísání shodly na tom, že „*veřejným společníkem veřejné společnosti mohou být nejen osoby fyzické, nýbrž i právnické, ano, že mohou jimi být i společnost veřejná a komanditní. Může-li však být veřejná společnost veřejným společníkem veřejné společnosti, může být i jejího ručení týž.*“ Je tedy patrné, že ani soudní praxe Československé republiky právnickým osobám účast na osobních obchodních společnostech neupírala. Rovněž podle A. Weniga se na veřejné obchodní společnosti směly účastnit jak fyzické, tak právnické osoby včetně obchodních společností všech typů,⁸² což ostatně odpovídá shora citovanému rozhodnutí prvorepublikového Nejvyššího soudu. Proto by stejná interpretace shora uvedených ustanovení hospodářského zákoníku ve znění zákona č. 103/1990 Sb. byla odůvodněna mimo jiné i požadavkem na právní kontinuitu.

Podle platného obchodního zákoníku může být společníkem v.o.s. jak fyzická, tak právnická osoba. Ust. § 76 odst. 1 hovoří toliko o *osobách*; společenskou smlouvu zakládající v.o.s. mohou tedy uzavřít jak např. dvě osoby fyzické, tak i dvě osoby právnické či jedna nebo více fyzických osob spolu s jednou nebo více osobami právnickými apod. Na fyzickou osobu ovšem zákon klade další požadavky. Ty byly do obchodního zákoníku vloženy zákonem č. 370/2000 Sb. s účinností od 1.1.2001. Nadále tak fyzická osoba, která se chce stát společníkem v.o.s., musí splňovat všeobecné

---

⁸¹ PELIKÁNOVÁ, I., Komentář k obchodnímu zákoníku: II. díl, s. 519.

⁸² MALOVSKÝ – WENIG, A., Příručka obchodního práva, s. 182.

podmínky provozování živnosti podle zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, v platném znění, a nesmí u ní být dána překážka provozování živnosti podle tohoto zákona. Tytéž požadavky musí splňovat rovněž statutární orgán společníka veřejné obchodní společnosti, jenž je právnickou osobou, a který jménem tohoto společníka vykonává jeho práva a povinnosti v dané v.o.s., nebo jeho speciálně pro tento účel pověřený zástupce. Zákonodárce tak v podstatě sjednotil požadavky na statutární orgán všech právních forem obchodních společností,⁸³ neboť jak jednatelem společnosti s ručením omezeným, tak členem představenstva akciové společnosti se podle obch.z. může stát pouze fyzická osoba, která dosáhla věku 18 let, je plně způsobilá k právním úkonům, je bezúhonná ve smyslu zákona o živnostenském podnikání a nenastala u ní skutečnost, jež je překážkou provozování živnosti podle tohoto zákona. Totéž platí pro komplementáře komanditní společnosti na základě ust. § 93 odst. 2 obch. z.

V této souvislosti stojí za zmínku právní úprava obsažená ve švýcarském obligačním kodexu, která předpokládá veřejnou obchodní společnost jako společnost pouze osob fyzických.⁸⁴

Jak fyzická, tak právnická osoba však může být společníkem s neomezeným ručením pouze v jedné společnosti, jak kogentně stanoví ust. § 56 odst. 4 obch.z. Toto ustanovení lze vztáhnout i na účast v zahraničních právnických osobách, pokud je jejím důsledkem podle příslušného zahraničního právního řádu neomezené ručení společníků.⁸⁵ Stejně omezení účasti zná rovněž italský a ruský občanský zákoník; ve Francii naopak podobný limit neexistuje.⁸⁶

V případě veřejné obchodní společnosti se toto omezení týká jakéhokoliv jejího společníka, neboť všichni společníci v.o.s. ze zákona ručí za závazky společnosti neomezeně a solidárně; pokud jde o společnost komanditní, vztahuje se toto omezující ustanovení pouze na komplementáře, případně na komanditisty, jejichž jméno je

---

⁸³ PLÍVA, S. a kol., Změny v obchodním právu, s. 129.

⁸⁴ PELIKÁNOVÁ, I., Srovnávací právo obchodní: Veřejná obchodní společnost, s. 83.

⁸⁵ ŠTENGLOVÁ, I.; PLÍVA, S.; TOMSA, M. a kol., Obchodní zákoník: Komentář, s. 216.

⁸⁶ PELIKÁNOVÁ, I., Srovnávací právo obchodní: Veřejná obchodní společnost, s. 205.

součástí obchodní firmy společnosti (v souladu s ust. § 95 věta druhá: „*Obsahuje-li firma společnosti jméno komanditisty, ručí tento komanditista za závazky společnosti jako komplementář.*“). Smyslem tohoto ustanovení je jistě zajištění dostatečné právní ochrany věřitelů osobních obchodních společností, ačkoli ani taková záruka nepomůže věřiteli v případě, že je dlužník, jehož ručení za závazky společnosti je zákonem stanoveno jako neomezené, reálně nemajetný.⁸⁷

Některé subjekty se však nemohou stát neomezeně ručícími společníky osobních obchodních společností nikdy, neboť jim to zákon výslovně zakazuje. Jedná se např. o veřejné vysoké školy. Podle ust. § 20 odst. 3 věta druhá zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách, v platném znění „*Veřejná vysoká škola není oprávněna se stát společníkem veřejné obchodní společnosti nebo komplementářem komanditní společnosti.*“ Obsahově shodnou úpravu lze dále nalézt např. v ust. § 6 odst. 2 zákona č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví, v platném znění, když „*Tuzemská pojišťovna a tuzemská zajišťovna nesmí být neomezeně ručícím společníkem obchodní společnosti, včetně společnosti se sídlem na území jiného státu, než je Česká republika.*“ Podobně toto platí i pro Českou republiku, která může založit obchodní společnost nebo se účastnit jejího založení pouze ve formě akciové společnosti (viz ust. § 28 odst. 1 věta první zákona č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, v platném znění). O založení takové akciové společnosti rozhoduje vláda, pokud zvláštní zákon nestanoví něco jiného.⁸⁸ Až do nabytí účinnosti tohoto zákona, tj. do 1.1.2001, se však Česká republika, v souladu s ust. § 21 obč.z.⁸⁹, společníkem veřejné obchodní společnosti, potažmo komanditní společnosti či společnosti s ručením omezeným, stát mohla.⁹⁰ *De lege lata* je nicméně České republice účast na všech obchodních společnostech, s výjimkou společností akciových, odepřena.

2.1.4 Statutární orgán veřejné obchodní společnosti

Všichni společníci veřejné obchodní společnosti jsou zároveň také jejím statutárním orgánem, jak stanoví ust. § 85 obč.z. Společenská smlouva však může stanovit, že statutárním orgánem jsou pouze někteří společníci nebo jen jeden společník

⁸⁷ DVORŽÁK, T., *Osobní obchodní společnosti*, s. 63.

⁸⁸ DĚDIČ, J. a kol., *Obchodní zákoník: Komentář*, I. díl, s. 332.

⁸⁹ „*Pokud je účastníkem občanskoprávních vztahů stát, je právnickou osobou.*“

⁹⁰ PELIKÁNOVÁ, I. a kol., *Obchodní právo: I. díl*, s. 150.

(§ 85 odst. 1). Je-li statutárním orgánem více společníků, je oprávněn jednat jménem společnosti každý z nich samostatně, pokud společenská smlouva nestanoví jinak. Společenská smlouva může také omezit jednatelské oprávnění statutárního orgánu; takové omezení je však vůči třetím osobám neúčinné (§ 85 odst. 2). § 85 odst. 3 obsahuje úpravu odstoupení z funkce statutárního orgánu a nabytí této funkce všemi ostatními společníky. Na tomto místě je třeba poznamenat, že určuje-li společenská smlouva, že jménem společnosti jedná více společníků společně, nejde o omezení jednatelského oprávnění statutárního orgánu, které by nemělo v souladu s ust. § 13 odst. 5 a § 85 odst. 2 obch. z. účinky vůči třetím osobám, ale o určení způsobu jednání jménem společnosti navenek,⁹¹ které již účinné vůči třetím osobám bude, neboť se jedná o údaj povinně zapisovaný do obchodního rejstříku.⁹²

Statutárním orgánem veřejné obchodní společnosti mohou být *pouze* její společníci. Jde o jeden z charakteristických znaků osobních obchodních společností, kdy osoba od společníka odlišná není oprávněna jednat jménem společnosti, tj. uzavírat právní jednání se třetími osobami. To je rozdíl oproti obchodním společnostem kapitálovým, ve kterých se společníci podílí zásadně na rozhodování o nejdůležitějších, strategických záležitostech společnosti, tedy na jejím obchodním vedení, zatímco jednání jménem společnosti je smluvně přenecháno profesionálům, kteří tuto činnost vykonávají za úplatu, a jen v někteých případech, typicky jde o jednatele společnosti s ručením omezeným, jsou tito zároveň společníky oné obchodní společnosti. Možnost, aby statutárním orgánem veřejné obchodní společnosti byla osoba od společníka odlišná, je řešením, které přijal kupříkladu francouzský a belgický zákonodárce;⁹³ jedná se nicméně o výjimku z výše uvedeného pravidla osobní účasti společníků osobních obchodních společností na obchodním vedení společnosti a na jednání jejím jménem v postavení jejího statutárního orgánu.

Platný český obchodní zákoník neváže způsobilost společníků v.o.s. jednat jejím jménem na oprávnění řídit společnost, nýbrž, jak již bylo řečeno výše, statutárním

---

⁹¹ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M.a kol., Obchodní zákoník: Komentář, s. 462. Uvedené rozhodnutí se týká společnosti s ručením omezeným, lze je však dle mého názoru aplikovat též na veřejnou obchodní společnost.

⁹² PELIKÁNOVÁ, I., Srovnávací právo obchodní: Veřejná obchodní společnost, s. 189.

⁹³ Tamtéž, s. 105.

orgánem veřejné obchodní společnosti jsou všichni její společníci, pokud společenská smlouva nestanoví něco jiného. Ve svém původním znění však § 85 obchodního zákoníku kogentně stanovil zásadu, podle které pro případ, že společníci svěřili obchodní vedení do kompetence jen jednomu nebo několika z nich, jsou pak jen tito „pověřeni“ společníci také statutárním orgánem dotčené v.o.s.⁹⁴

Od jednání společníků v.o.s. v postavení jejích statutárních orgánů (tj. jednání společnosti vůči třetím osobám) je tedy nutno odlišit *obchodní vedení* společnosti, ke kterému je, v souladu s ust. § 81 odst. 1 a 2 obch.z., oprávněn každý společník v rámci zásad mezi nimi dohodnutých. Třetí osoba tedy obchodním vedením společnosti pověřena být nemůže, což je opět v souladu s principem osobní účasti společníků osobních obchodních společností na jejich činnosti. Oproti tomu například quebecký občanský zákoník umožňuje, aby společníci pověřili řízením společnosti i třetí osobu.⁹⁵

Společníci mohou ve společenské smlouvě pověřit obchodním vedením jednoho nebo více společníků, kteří jsou povinni se při výkonu obchodního vedení řídit zásadami dohodnutými s ostatními společníky a rozhodnutím společníků učiněným většinou hlasů. Pokud společenská smlouva nestanoví jinak, disponuje každý společník právě jedním hlasem. Tato povinnost pověřených společníků odpovídá vázanosti představenstva rozhodnutím valné hromady.⁹⁶ Společník či společníci tedy mohou obdržet pověření k obchodnímu vedení pouze formálně ve společenské smlouvě, zatímco kupříkladu polský zákoník obchodních společností váže možnost takového pověření i na pozdější dohodu společníků.⁹⁷ Jedná se o rozhodování, tj. o tvorbu společné vůle několika osob, *de facto* tvorbu vůle veřejné obchodní společnosti, a to ve věcech jejího obchodního vedení. Tento pojem je převážně vykládán jako rozhodování směrem dovnitř, oproti rozhodování projevovanému navenek, to jest vůči třetím osobám (jednání statutárního orgánu společnosti). Pouze v některých případech navazuje na rozhodnutí učiněné v rámci obchodního vedení také jednání společnosti navenek, a to

---

⁹⁴ ELIÁŠ, K., Kurs obchodního práva: Právnícké osoby jako podnikatelé, s. 52.

⁹⁵ PELIKÁNOVÁ, I., Srovnávací právo obchodní: Veřejná obchodní společnost, s. 128.

⁹⁶ Tamtéž, s. 114.

⁹⁷ Tamtéž, s. 113.

právě tam, kde k realizaci takového rozhodnutí je zapotřebí právního jednání ve vztahu ke třetím osobám.⁹⁸

Další odstavce ust. § 81 obch. z. upravují možnost odvolání pověření společníka, pokud tento porušuje své povinnosti podstatným způsobem, a jeho odejmutí soudem na návrh kteréhokoli společníka i v případě, že je pověření podle společenské smlouvy neodvolatelné, dále vypovězení pověření dotčeným společníkem, a konečně právo na informace náležející ze zákona všem společníkům. Ač tedy obchodní zákoník obsahuje ustanovení o možnosti odnětí pověření společníka k obchodnímu vedení společnosti, stejné řešení týkající se odnětí oprávnění jednat jménem společnosti v něm již zakotveno není, což je vážná mezera v zákoně.⁹⁹

Některé současné právní úpravy, na rozdíl od české, nepřiznávají právo jednat jménem společnosti, tedy postavení statutárního orgánu, všem společníkům, ale pouze těm, kteří jsou pověřeni jejím obchodním vedením, tedy správou a řízením společnosti. Tak italský občanský zákoník, ač formálně rozlišuje vztahy mezi společníky od vztahů ke třetím osobám, stanoví ve svém čl. 2266 odst. 2, že v případě, kde společenská smlouva nestanoví něco jiného, přísluší oprávnění zastupovat společnost¹⁰⁰ každému *spravujícímu* společníkovi. Podobně čl. 543 švýcarského obligčního kodexu stanoví vyvratitelnou právní domněnku, podle které společník *pověřený řízením společnosti* je oprávněn ji nebo všechny společníky zastupovat vůči třetím osobám od okamžiku vzniku jeho řídicího oprávnění. Také ruská právní úprava se tohoto principu přidrží, neboť podle čl. 72 ruského občanského zákoníku může jménem společnosti jednat každý společník, pokud společenská smlouva nestanoví, že řízení společnosti vykonávají všichni společníci společně, nebo není-li řízení svěřeno jenom některým z nich jednotlivě.¹⁰¹

---

⁹⁸ ŠTENGLOVÁ, I.; PLÍVA, S.; TOMSA, M. a kol., Obchodní zákoník: Komentář, s. 318.

⁹⁹ PELIKÁNOVÁ, I., Srovnávací právo obchodní: Veřejná obchodní společnost, s. 191.

¹⁰⁰ Tímto oprávněním je třeba rozumět, v souladu s naší současnou soukromoprávní terminologií, oprávnění jednat jménem společnosti navenek; nejedná se o zastoupení společnosti ve smyslu českého občanského zákoníku.

¹⁰¹ PELIKÁNOVÁ, I., Srovnávací právo obchodní: Veřejná obchodní společnost, s. 119 a násl.

Rozlišení obchodního vedení a jednání jménem společnosti provedl Nejvyšší soud v právní větě svého rozsudku ze dne 25.8.2004, sp. zn. 29 Odo 479/2003¹⁰², a to tak, že „*Obchodním vedením společnosti ve smyslu ustanovení § 134 obch. zák. je řízení společnosti, tj. zejména organizování a řízení její podnikatelské činnosti, včetně rozhodování o podnikatelských záměrech. Právní úkon, kterým se realizuje rozhodnutí o obchodním vedení společnosti, jež má více jednatelů, je jednáním jménem společnosti, k němuž je oprávněn každý z jednatelů samostatně, nestanoví-li společenská smlouva nebo stanovy jinak (§ 133 odst. 1 obch. zák.)*.“ Ohledně způsobu jednání jménem společnosti lze ještě zmínit rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20.8.2002, sp. zn. 29 Odo 198/2002¹⁰³, ve kterém tento, shodně se shora citovaným rozsudkem, judikuje, že „*Jestliže společenská smlouva určuje, že jménem společnosti jedná více jednatelů společně, nejde o omezení jednatelského oprávnění ve smyslu ustanovení § 133 odst. 2 obch. zák., ale o určení způsobu jednání jménem společnosti podle ustanovení § 133 odst. 1 obch. zák.*“ I zde se citovaná právní věta týká společnosti s ručením omezeným, domnívám se však, též v souladu s tím, co je ohledně této problematiky uvedeno výše v této podkapitole, že oba uvedené závěry Nejvyššího soudu lze aplikovat i na veřejnou obchodní společnost, ve které společníci v postavení statutárního orgánu nejsou oprávněni jednat jménem společnosti samostatně, ale naopak jsou povinni, v některých, nebo i ve všech záležitostech dle příslušných ustanovení společenské smlouvy, jednat společně.

Fyzická osoba, jež je statutárním orgánem právnické osoby v postavení podnikatele, však není oprávněna jednat jménem této právnické osoby ve sporu, který s ní vede. Jestliže pak taková právnická osoba nemá statutární orgán, který by byl oprávněn jejím jménem jednat, ustanoví jí soud opatrovníka pro řízení.¹⁰⁴

---

¹⁰² Dostupné z WWW: <http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/judikatura_prevedena2.nsf/WebSearch/952DFBE9D91A6C89C12575EF0038AE23?openDocument>

¹⁰³ Dostupné z WWW: <http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/judikatura_prenesena2.nsf/WebSearch/4475F016560129EBC12575EF0038A42A?openDocument>

¹⁰⁴ ŠTENGLOVÁ, I., Přehled judikatury ve věcech obchodních společností, s. 24 a násl.

Pokud má společnost více společníků v postavení statutárních orgánů, může společenská smlouva stanovit, že v některých věcech jsou společníci oprávněni jednat samostatně, zatímco v jiných věcech jsou povinni jednat společně.¹⁰⁵ Bylo by však například možné, aby společenská smlouva určovala, že jménem společnosti budou jednat někteří (nebo všichni) její společníci společně a tito společníci pak udělili plnou moc opravňující jednat jménem společnosti jen jednomu z nich? K této otázce se vyjádřil Nejvyšší soud ve svém rozsudku ze dne 24.4.2007, sp. zn. 29 Odo 1082/2005.¹⁰⁶ V uvedeném případě se jednalo o posouzení platnosti dohody, kterou uzavřel člen představenstva akciové společnosti se třetí osobou, ačkoli stanovy této společnosti ke dni uzavření dohody stanovily způsob jednání společnosti tak, že „společnost zastupuje vůči třetím osobám představenstvo, které jedná předepsaným způsobem, s tím, že za představenstvo může jednat samostatně osoba písemně k tomu představenstvem pověřená, zejména ředitel.“ Ze skutkových zjištění vyplynulo, že v obchodním rejstříku byl způsob jednání společnosti zapsán tak, že „společnost zastupuje představenstvo, a to buď všichni členové představenstva společně, nebo společně předseda nebo místopředseda představenstva a jeden člen představenstva.“ Člen představenstva společnosti, který jejím jménem uzavřel předmětnou dohodu, obdržel jménem společnosti „generální plnou moc“ udělenou předsedou představenstva a členem představenstva, kterým však byl onen zmocněnec sám. Jak soud prvního stupně, tak soud odvolací dospěly k závěru, že předmětná dohoda nebyla platně uzavřena. Odvolací soud mimo jiné argumentoval tím, že „udělení pravomoci, jež přísluší statutárnímu orgánu, zmocněnci, který by takto svými úkony vlastní činnost představenstva nahrazoval, je obcházením zákona a stanov společnosti.“ Dovolatelka v tomto odvolacím soudu oponuje, když argumentuje jednak důvěrou třetích osob v zápis v obchodním rejstříku, kterému jednání zmocněnce jménem společnosti neodporovalo, neboť plná moc mu byla udělena oprávněnými osobami v souladu s tímto zápisem, jednak usnesením Vrchního soudu v Praze ze dne 6.6.1999, sp. zn. 9 Cmo 600/97, ve kterém tento soud uzavřel, že „plná moc opatřená ověřenými podpisy

---

¹⁰⁵ ŠTENGLOVÁ, I.; PLÍVA, S.; TOMSA, M. a kol., Obchodní zákoník: Komentář, s. 325.

¹⁰⁶ Dostupné z WWW: <http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/judikatura_prevedena2.nsf/WebSearch/C70DADB07F137AB7C12575FF007B3B50?openDocument> Uvedené rozhodnutí se týká jednání představenstva akciové společnosti, přesto je dle mého názoru aplikovatelné rovněž na jednání společníků v.o.s., pokud je tedy jejím statutárním orgánem více společníků a společenská smlouva stanoví, že jménem společnosti tito jednají společně, nikoli samostatně.

všech členů představenstva obchodní společnosti a opravňující fyzickou osobu (člena představenstva), aby jménem společnosti činila veškeré právní úkony, opravňuje tuto osobu i k podepsání směnky za společnost a nerozhoduje, že při podpisu směnky neměl podepisující plnou moc u sebe a nemohl se jí tedy prokázat.“ Dovolací soud nakonec uzavřel celý případ tak, že shodně se závěry obou soudů nižších stupňů prohlásil dohodu za neplatnou. Argumentoval především nejednoznačností a tedy dvojným možným výkladem ustanovení stanov společnosti, dle kterého „za představenstvo může jednat samostatně osoba pověřená k tomu písemně představenstvem, zejména ředitel.“ Takovou osobou by totiž mohl být jak člen představenstva, tak i jakákoli třetí osoba. Ta by však nemohla jednat jako statutární orgán společnosti, ale jednala by za společnost pouze jako její zástupce. Vážnějším argumentem je však podle mého názoru funkce vzájemné kontroly členů představenstva, pokud jménem společnosti musí jednat minimálně dva. Takovou kontrolu podle dovolacího soudu nelze vyloučit tím, že oba členové představenstva oprávnění činit jménem společnosti právní úkony udělí generální plnou moc jen jednomu z nich. Takový postup by byl v rozporu jak se zákonnou úpravou jednání statutárního orgánu, tak s její úpravou ve stanovách společnosti. Tím spíše, je-li při udělení generální plné moci představenstvem jednou z osob jednajících jeho jménem sám zmocněný člen představenstva.

Uvedené závěry pak Nejvyšší soud shrnul v následující právní větě: „*Určují-li stanovy společnosti, že jménem společnosti musí jednat společně nejméně dva členové představenstva, není přípustné, aby dva členové představenstva udělili generální plnou moc jen jednomu z nich.*“ To lze dle mého názoru aplikovat nejen na statutární orgán akciové společnosti, ale i na jednání statutárního orgánu ostatních forem obchodních společností, a to za předpokladu, že se jedná o statutární orgán tvořený více osobami, které však, v souladu s příslušným ustanovením společenské smlouvy či stanov, nejsou oprávněny jednat samostatně, ale naopak jsou povinny jednat společně.

K problematice jednání společníků v.o.s. v postavení statutárních orgánů se vyjadřuje rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21.8.2000, sp. zn. 22 Cdo 871/2000.¹⁰⁷

---

¹⁰⁷Dostupné

z WWW:

<[http://](http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/judikatura_prevedena2.nsf/WebSearch/57827CDAD82D7749C12575EF0037ED79?openDocument)

www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/judikatura_prevedena2.nsf/WebSearch/57827CDAD82D7749C12575EF0037ED79?openDocument>

Posuzovaný případ se týkal prodeje nemovitostí ve vlastnictví společnosti G., v.o.s., založené třemi společníky (K.M., P.B. a P.P.) za účelem podnikání na dobu určitou, společnosti G., s.r.o., jejímiž společníky a jednatelem byli v době koupě právě K.M. a P.B., nikoli již P.P. Doba existence společnosti G., v.o.s. byla stanovena do 31.12.1997, s tím, že po jejím uplynutí měla být provedena likvidace společnosti a rozdělen likvidační zůstatek. Dne 12.5.1997 byla uzavřena kupní smlouva, kterou na společnost G., s.r.o. bylo převedeno vlastnictví ve smlouvě specifikovaných nemovitostí za kupní cenu 200.000,- Kč. Prodej nemovitostí byl schválen valnou hromadou společnosti G., v.o.s. za uvedenou kupní cenu dne 30.4.1997 za přítomnosti K.M. a P.B., tedy bez účasti třetího společníka P.P. Příslušný katastrální úřad povolil vklad vlastnického práva pro společnost G., s.r.o. dne 3.6.1997 s právními účinky ke dni 14.5.1997. Ke kupní smlouvě byl dne 13.8.1997 připojen dodatek, kterým byla stanovena kupní cena částkou 2,093.160,- Kč s tím, že zbývající její část bude zaplacena nejpozději do skončení likvidace „prodávajícího“. Tento dodatek podepsal za prodávající veřejnou obchodní společnost její společník P.B., za kupující společnost s ručením omezeným společník K.M. Třetí společník společnosti G., v.o.s. poté podal žalobu proti společnosti G., s.r.o. na určení neplatnosti předmětné kupní smlouvy a na určení, že vlastníkem nemovitostí v kupní smlouvě specifikovaných je nadále společnost G., v.o.s. Odvolací soud na základě výše uvedených zjištění dospěl k závěru, že předmětná kupní smlouva je neplatná. Smlouva směřovala k převedení majetku společnosti, která měla na konci daného roku vstoupit do likvidace, na společnost novou, a to za cenu nejméně desetinásobně nižší. Takto by byl zkrácen likvidační zůstatek prodávající společnosti o částku nejméně 1,893.160,- Kč, poškození by byli všichni tři společníci, ovšem dvěma by vzrostla o tuto částku aktiva ve společnosti nově vzniklé, zatímco třetí společník by „vyšel naprázdno“. Jde tedy o právní úkon učiněný v příkrém rozporu s dobrými mravy, který směřuje k majetkovému poškození třetího společníka veřejné obchodní společnosti a ke zvýhodnění společníků společnosti s ručením omezeným. Na tom nic nemění ani dodatek kupní smlouvy vedený dle odvolacího soudu zřejmou snahou alespoň dodatečně upravit nápadně nízkou kupní cenu. Dohoda o ceně je podstatnou náležitostí kupní smlouvy v souladu s ust. § 588 občanského zákoníku, a pokud byl na základě kupní smlouvy uzavřené dne 12.5.1997 proveden vklad vlastnického práva do katastru nemovitostí ve prospěch nabyvatele,

tedy společnosti G., s.r.o., nelze poté platně dohodu ohledně kupní ceny převedených nemovitostí ani dohodou smluvních stran měnit. Prodej sporných nemovitostí je proto podle odvolacího soudu od počátku absolutně neplatným právním úkonem ve smyslu § 39 občanského zákoníku. Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalovaná společnost G., s.r.o., dovolání. Namítala především to, že se odvolací soud nezabýval otázkami významnými pro posouzení věci, tedy výší kupní ceny ve vztahu k platnosti kupní smlouvy, úmyslem smluvních účastníků ve vztahu k sjednání kupní ceny a výší již skutečně uhrazené kupní ceny. Dále tvrdila, že ze závěrů jednání valné hromady společníků ještě před uzavřením kupní smlouvy je zřejmý úmysl zaplatit přiměřenou cenu, která také postupně zaplacená byla. Navrhla, aby dovolací soud napadený rozsudek zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení. Dovolací soud dovolání zamítl a uložil žalované společnosti G., s.r.o. povinnost zaplatit žalobci náhradu nákladů dovolacího řízení. V odůvodnění rozsudku dovolací soud zmiňuje ust. § 3 odst. 1 obč. z., podle nějž *„Výkon práv a povinností vyplývajících z občanskoprávních vztahů nesmí bez právního důvodu zasahovat do práv a oprávněných zájmů jiných a nesmí být v rozporu s dobrými mravy,“* přičemž není rozhodné, zda si jednajících takový rozpor uvědomoval nebo ne. Z toho dovozuje, že spočívá-li výkon práva, který je s dobrými mravy objektivně v rozporu, v konání právního úkonu, je tento právní úkon též neplatný pro rozpor s dobrými mravy, a to i v případě, že samotný obsah tohoto úkonu v rozporu s dobrými mravy není. Dvoustranný právní úkon je neplatný v případě, že v rozporu s dobrými mravy je jednání obou stran. Dovolací soud se v rozsudku ztotožnil s právním názorem soudu odvolacího ohledně neplatnosti předmětné kupní smlouvy, když navíc poukázal mimo jiné na nutnost posuzování platnosti smlouvy ke dni jejího uzavření, přičemž dodatečně nastalé okolnosti nelze brát v potaz, a své závěry pak shrnul následovně: *„Pokud dva ze tří společníků veřejné obchodní společnosti bez souhlasu třetího společníka prodají nemovitost, která je ve vlastnictví této společnosti, jiné společnosti, jejímiž společníky jsou, a to za cenu podstatně nižší, než za jakou by ji bylo možno v daném čase a místě prodat, a tak objektivně zmenší majetek společnosti, jakož i podíl třetího společníka na likvidačním zůstatku, jde o jednání, které je v rozporu se zásadami poctivého obchodního styku, odporuje dobrým mravům a kupní smlouva je proto neplatná.“*

Pokud společník veřejné obchodní společnosti způsobil svým jednáním společnosti škodu, lze za splnění zákonných podmínek provést započtení vzájemných pohledávek; není to však zákonný důvod pro zánik jeho nároku na podíl na likvidačním zůstatku.“

2.1.5 Ručení společníků veřejné obchodní společnosti za závazky společnosti

Jak již bylo řečeno výše, považují neomezené solidární ručení společníků za závazky společnosti¹⁰⁸ za nejcharakterističtější znak veřejné obchodní společnosti a s výhradou právního postavení komanditisty též společnosti komanditní. Stejně bylo ručení společníků za závazky společnosti upraveno i ve všeobecném obchodním zákoníku, jehož čl. 112 stanovil, že „*Společníci ručí za všechny závazky společnosti solidárně a celým svým jměním. Odporující tomu úmluva nemá účinku proti třetím osobám.*“¹⁰⁹ Platný obchodní zákoník již neobsahuje výslovné ustanovení o neúčinnosti ujednání společníků, které by bylo v rozporu se zákonnou úpravou jejich ručení. Domnívám se, že to není na závadu, neboť neomezené solidární ručení společníků v.o.s. za závazky společnosti nastává ze zákona a jakákoli jiná dohoda v tomto smyslu by byla neplatná pro rozpor se zákonem,¹¹⁰ nikoli „pouze“ neúčinná ve vztahu ke třetím osobám.

Postavení společníků, s výhradou komanditisty komanditní společnosti, pokud jsou fyzickými osobami a jedná se o majetek, který může být předmětem uspokojení věřitelů majících splatné pohledávky vůči společnosti, které touto společností nebyly řádně a včas uspokojeny, je tedy stejné jako postavení samostatného podnikatele – živnostníka. Věřitelé takovýchto pohledávek se tak mohou hojit na osobním majetku jednotlivých společníků, a jsou-li tito společníci ženatí či vdané, tak i na majetku, který dle ust. § 143 a násl. obč. z. náleží do společného jmění manželů,¹¹¹ samozřejmě pokud jsou splněny podmínky dle ust. § 303 a násl. obch. z.

---

¹⁰⁸ Ust. § 86 obch. z. stanoví: „*Veřejná obchodní společnost odpovídá za své závazky celým svým majetkem. Společníci ručí za závazky společnosti veškerým svým majetkem společně a nerozdílně.*“ Ustanovení má nepochybně kogentní povahu.

¹⁰⁹ PELIKÁNOVÁ, I., Komentář k obchodnímu zákoníku: II. díl, s. 453.

¹¹⁰ Ust. § 39 obč. z., subsidiárně použitelný pro oblast úpravy obchodního zákoníku, stanoví: „*Neplatný je právní úkon, který svým obsahem nebo účelem odporuje zákonu nebo jej obchází nebo se přiči dobrým mravům.*“

¹¹¹ ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. a kol., Obchodní zákoník: Komentář, s. 309.

Uvedený závěr o možném postižení majetku patřícího do společného jmění manželů však dle dikce zákona není jednoznačný. Ust. § 143 odst. 2 obč. z. totiž stanoví, že „*stane-li se jeden z manželů za trvání manželství společníkem obchodní společnosti...nezakládá nabytí podílu...účast druhého manžela na této společnosti...*“. Této interpretaci nasvědčuje rovněž znění § 38i odst. 1 pís. k) obch. z., podle nějž se do sbírky listin obchodního rejstříku zakládá mimo jiné „*doklad o souhlasu druhého manžela s použitím majetku ve společném jmění manželů k podnikání podle zvláštního právního předpisu...*“. Zvláštním právním předpisem je ust. § 146 obč. z., podle nějž „*Majetek ve společném jmění manželů nebo jeho část může jeden z manželů použít k podnikání se souhlasem druhého manžela...*“. Z toho by bylo možno vyvodit, že pokud takový souhlas druhým manželem nebyl dán, vztahuje se ručení společníka v.o.s. jen na majetek, který do společného jmění manželů dle zákona (§ 143 odst. 1 obč. z.) nenáleží, tedy na majetek, který společník získal dědictvím nebo darem, majetek nabytý společníkem za majetek náležející do jeho výlučného vlastnictví, věci, které podle své povahy slouží osobní potřebě společníka, a věci vydané v rámci předpisů o restituci majetku společníku, jenž měl vydanou věc ve vlastnictví před uzavřením manželství a nebo jemuž byla věc vydána jako právnímu nástupci původního vlastníka. Jednalo by se tudíž o významné snížení rozsahu majetku postižitelného z titulu ručení společníka za závazky společnosti, což by znamenalo rovněž značné snížení právní jistoty jejich případných věřitelů. To by ovšem byl, právě z hlediska ochrany věřitelů, závěr velmi problematický. Dle I. Pelikánové je třeba výkladem kontextu ustanovení dospět spíše k závěru, že ručením musí být postiženo celé společné jmění manželů, pokud se nemá minout svým smyslem.¹¹² Rovněž někteří další autoři dovozují, že z dikce ust. § 143 odst. 2 obč. z. nelze dovodit, že by akcie nebo obchodní podíly, představující účast společníka ve společnosti a z této účasti plynoucí práva a povinnosti, nabyté jedním z manželů za trvání manželství a za podmínek uvedených v § 143 odst. 1 pís. a) obč. z. byly co do své majetkové hodnoty vyloučeny ze společného jmění manželů. Zákonodárce chtěl dle mínění těchto autorů v ust. § 143 odst. 2 obč. z. vyjádřit pouze to, že se manžel společníka obchodní společnosti sám společníkem dané společnosti nestává, a nemůže tudíž vůči těmto korporacím vykonávat společnická práva

---

¹¹² PELIKÁNOVÁ, I.; ČERNÁ, S. a kol., Obchodní právo: Společnosti obchodního práva a družstva, II.díl, s. 339.

a povinnosti.¹¹³ Je ovšem nutno brát v úvahu i hledisko ochrany druhého manžela, tedy toho, který se společníkem veřejné obchodní společnosti nestal a ani neudělil souhlas k použití majetku ve společném jmění manželů k podnikání druhého manžela. Dospět k jednoznačnému závěru se tudíž zdá být mimořádně obtížné. Judikatura, která by tuto otázku jednoznačně rozřešila, navíc zatím zřejmě chybí.¹¹⁴ U společníka, který je právnickou osobou, se ručení týká veškerého jeho majetku.¹¹⁵

Chce-li věřitel požadovat společností dlužné plnění na jejím společníkovi, je povinen nejprve písemně vyzvat dlužnickou společnost, aby splnila svůj splatný dluh, a teprve nesplní-li tato dluh ani v přiměřené době po takovém vyzvání, je věřitel oprávněn domáhat se splnění závazku na kterémkoliv, případně na všech nebo i jen některých, společníkovi. Jestliže věřitel nemůže písemnou výzvu učinit nebo je nepochybné, že společnost svůj dluh nesplní (např. bylo-li ohledně společnosti vydáno rozhodnutí o úpadku), není takové písemné výzvy třeba. Žaloba tedy není podmínkou uplatnění práva proti společníkovi. Shodnou úpravu obsahuje např. francouzský obchodní zákoník, odlišnou polský či švýcarský kodex.¹¹⁶

Ručení společníků za závazky společnosti je tedy vždy *subsidiární*; hlavním dlužníkem zůstává společnost. Její věřitel je oprávněn obrátit se na společníky teprve v případě, že mu společnost řádně a včas svůj splatný dluh nesplní.¹¹⁷ To je rozdíl oproti úpravě ve všeobecném obchodním zákoníku z roku 1863, v němž bylo ručení koncipováno jako závazek blížící se více spoluodpovědnosti než skutečnému ručení ve smyslu zajišťovacího závazku; o tom svědčí i tehdejší judikatura.¹¹⁸ Pro ilustraci lze citovat rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 5.3.1931: „*Ručení veřejných společníků za závazky veřejné obchodní společnosti není podpůrné, nýbrž primerní, takže věřitel společnosti není povinen žalovati neb i jen upomínati dříve společnost jako takovou, nýbrž může přímo žalovati veřejného společníka. Závazek veřejného*

---

¹¹³ ELIÁŠ, K.; DVOŘÁK, T. a kol., Obchodní zákoník, s. 196.

¹¹⁴ PELIKÁNOVÁ, I.; ČERNÁ, S. a kol., Obchodní právo: Společnosti obchodního práva a družstva, s. 339.

¹¹⁵ Tamtéž, s. 340.

¹¹⁶ PELIKÁNOVÁ, I., Srovnávací právo obchodní: Veřejná obchodní společnost, s. 36 a násl.

¹¹⁷ DVOŘÁK, T., Osobní obchodní společnosti, s. 85.

¹¹⁸ PELIKÁNOVÁ, I.; ČERNÁ, S. a kol., Obchodní právo: Společnosti obchodního práva a družstva, II. díl, s. 304.

*společníka za dluh společnosti nepřestává tím být závazkem akcesorním, závislým na jsoucnosti dluhu společnosti jen potud, pokud dluh společnosti nebyl vyrovnán.*¹¹⁹

Pokud ovšem žalobce v žalobě neoznačil žalovaného jako společníka veřejné obchodní společnosti, proti které měl splatnou pohledávku, jež nebyla společností řádně a včas splněna, a žaloval jej tedy jako osobu soukromou právě pro splnění této pohledávky, byl soud povinen takovou žalobu zamítnout, neboť pouhé dodatečné označení žalovaného jako společníka veřejné obchodní společnosti nebylo dostačující. Na straně žalovaného byl totiž dán nedostatek pasivní legitimace, který bylo možno napravit pouze tak, že žalobce se nově bude domáhat u soudu plnění buď jen na samotné společnosti, nebo pouze na jejích společnících (jednom, všech, nebo několika), nebo na společnosti i společnících zároveň. To však nešlo provést pouhým dodatečným označením žalovaného jako společníka dotčené v.o.s.¹²⁰

Věřitelé se tak mohou u soudu domáhat splnění svých splatných pohledávek vůči společnosti jedinou žalobou proti společnosti i proti ručícím společníkům; výrok soudu v takovém případě bude ukládat všem žalovaným povinnost společně a nerozdílně zaplatit žalovanou částku, přičemž v rozsahu, v jakém zaplatí jeden nebo někteří z nich, zaniká povinnost ostatních. Soudní výkon rozhodnutí lze poté pro celou pohledávku nařídit buď proti kterémukoli společníkovi, nebo proti společnosti.¹²¹ V této souvislosti je vhodné zmínit rozhodnutí, ve kterém bylo judikováno, že *„je-li vykonávaným rozhodnutím stanovena platební povinnost několika povinným, (např. dlužníku a ručiteli), k zaplacení celého dluhu s tím, že plněním jednoho z těchto povinných zaniká v rozsahu tohoto plnění povinnost ostatních, lze nařídit soudní výkon rozhodnutí proti jednomu z nich pro celou pohledávku.*¹²² Pokud však věřitel žaluje pouze společnost a příslušné soudní rozhodnutí tedy ukládá povinnost pouze této společnosti, a nikoli jejím neomezeně ručícím společníkům, platí podle usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 17.12.1996, sp. zn. 19 Co 629/96,¹²³ že *„na základě rozhodnutí ukládajícího povinnost veřejné obchodní společnosti nelze nařídit*

¹¹⁹ PELIKÁNOVÁ, I., Srovnávací právo obchodní: Veřejná obchodní společnost, s. 34.

¹²⁰ PELIKÁNOVÁ, I., Komentář k obchodnímu zákoníku: II. díl, s. 453 a násl.

¹²¹ ŠTENGLOVÁ, I.; PLÍVA, S.; TOMSA, M. a kol., Obchodní zákoník: Komentář, s. 327.

¹²² Tamtéž.

¹²³ ŠTENGLOVÁ, I., Přehled judikatury ve věcech obchodních společností, s. 30 a násl.

výkon rozhodnutí proti společníku této společnosti, třebaže tento společník ze zákona ručí za závazky společnosti veškerým svým majetkem.“ Stejnou úpravu obsahoval německý obchodní zákoník z roku 1897.¹²⁴ Věřiteli v.o.s. lze tedy pouze doporučit formulaci žalobního petitu tak, aby byla soudem uložena povinnost plnění jak veřejné obchodní společnosti, tak zároveň jejím ze zákona neomezeně solidárně ručícím společníkům.

To je rozdíl oproti úpravě obsažené ve všeobecném obchodním zákoníku, která, jak již bylo řečeno výše, nepřiznávala veřejné obchodní společnosti postavení právnické osoby a tudíž i odpovědnost společníků za závazky převzaté společností byla konstruována spíše jako společný solidární závazek a nikoli jako ručení ve smyslu ryze zajišťovacího závazku. Z toho důvodu bylo považováno za přípustné nastoupit exekucí proti společníkovi, i když titul zněl na veřejnou obchodní společnost.¹²⁵ Návrh československého obchodního zákoníku z roku 1937 vycházel ze stejného principu, což dokládá znění jeho § 148, podle nějž za závazky společnosti měli věřitelům odpovídat *„všichni společníci každý celým svým jměním a rukou společnou a nerozdílnou spolu a se společností.*“ Důvodová zpráva rovněž konstatovala, že *„jde o jednotný závazek, k jehož uspokojení slouží věřitelům společenské jmění a vedle něho ve stejném pořadí celé soukromé jmění všech společníků,*“ a to přesto, že stejný návrh zamýšlel přiznat veřejné obchodní společnosti postavení právnické osoby, což by naopak mělo posílit ryze zajišťovací povahu závazků společníků.¹²⁶ Záměr vylepšit postavení věřitelů společnosti je zde zcela zřejmý. Také podle britského Partnership Actu z roku 1890 může být společník skotského partnershipu, kterému je přiznána právní subjektivita, postížen na základě rozsudku nebo exekuce vyslovené proti společnosti a jestliže zaplatí dluh společnosti, má právo na náhradu proti společnosti a ostatním společníkům.¹²⁷ Ustanovení o solidárním společném závazku a nikoli o ručení ve smyslu pouhého zajišťovacího závazku (rukojemství) obsahuje v této souvislosti též italský občanský zákoník, belgický zákoník společností či švédský zákon o osobních společnostech.¹²⁸

---

¹²⁴ PELIKÁNOVÁ, I., Srovnávací právo obchodní: Veřejná obchodní společnost, s. 201.

¹²⁵ Tamtéž, s. 198.

¹²⁶ Tamtéž, s. 201 a násl.

¹²⁷ Tamtéž, s. 198.

¹²⁸ Tamtéž, s. 37 a násl.

Ručení společníků za závazky společnosti se týká nejen dluhů soukromoprávních; společníci ručí i za splnění veřejnoprávních dluhů v.o.s., a to v celém jejich rozsahu. Je-li tedy společnost daňovým dlužníkem, ručí společníci nejen za zaplacení daně samotné, ale i jejího veškerého příslušenství.¹²⁹

Společník, který do společnosti vstoupí změnou společenské smlouvy, tedy teprve po jejím založení a vzniku, ručí i za závazky společnosti vzniklé před jeho přistoupením. Může však na ostatních společnících požadovat náhradu za poskytnutí tohoto plnění a náhradu nákladů s tím spojených. Jestliže účast společníka zanikne za trvání společnosti, ručí jen za závazky vzniklé před zánikem jeho účasti, jak kogentně stanoví § 87 obch. z. Pro oba případy je rozhodným okamžik vzniku závazků, nikoli okamžik jejich splatnosti.¹³⁰ Stejně pravidlo, pokud jde o ručení po přistoupení, obsahoval i všeobecný obchodní zákoník v čl. 113¹³¹: „*Kdo vstoupí do obchodní společnosti tu jsoucí, ručí stejně jako ostatní společníci za všechny závazky, ve které společnost před jeho vstupem vešla, bez rozdílu, zda-li se firma změnila čili nic. Odporující tomu smlouva nemá právního účinku proti třetím osobám.*“ Obsahově shodnou úpravu lze dále nalézt například v osnově československého obchodního zákoníku z roku 1937 nebo ve švýcarském obligačním kodexu.¹³² Oproti tomu revidovaný jednotný zákon o partnershipu v USA stanoví pravidlo opačné, podle kterého společník přistoupivší po vzniku společnosti neodpovídá za závazky vzniklé dříve.¹³³

Po zániku veřejné obchodní společnosti ručí společníci za závazky společnosti stejně jako za jejího trvání. To je odchylka od obecné konstrukce ručení, která se zánikem zajištěného závazku spojuje zásadně také zánik závazku ručitelského.¹³⁴ Rovněž podle ust. § 311 odst. 2 obch. z. ručení nezaniká pro zánik právnické osoby, která je dlužníkem.

---

¹²⁹ DVOŘÁK, T., Osobní obchodní společnosti, s. 86.

¹³⁰ ELIÁŠ, K.; DVOŘÁK, T. a kol., Obchodní zákoník, s. 261.

¹³¹ PELIKÁNOVÁ, I., Srovnávací právo obchodní: Veřejná obchodní společnost, s. 203.

¹³² Tamtéž, s. 203.

¹³³ Tamtéž, s. 204.

¹³⁴ PELIKÁNOVÁ, I., Komentář k obchodnímu zákoníku: II. díl, s. 229.

2.1.6 Firma veřejné obchodní společnosti

Podle § 77 obchodního zákoníku musí firma veřejné obchodní společnosti obsahovat označení „veřejná obchodní společnost“, které může být nahrazeno jednou z jeho přípustných taxativně vyjmenovaných alternativ, tedy buď zkratkou „veř. obch. spol.“ nebo „v.o.s.“, přičemž posledně jmenované označení bude patrně také nejčastěji v praxi používané. Obsahuje-li však firma veřejné obchodní společnosti jméno alespoň jednoho ze společníků, postačí dodatek „a spol.“. Jménem zde není míněno jen jméno a příjmení fyzické osoby, ale i název osoby právnické. Firma v.o.s. tak může být rovněž tvořena firmou jiného podnikatele, který je společníkem dané v.o.s., či názvem právnické osoby.¹³⁵

Historicky plnila firma veřejné obchodní společnosti, které nebyla přiznávána právní subjektivita, funkci záruky pro věřitele. Třetí osoby tak byly informovány o tom, kteří ze společníků ručí osobně a neomezeně za závazky převzaté společností. Využití této instituce také pro ostatní formy obchodních společností, které byly právními osobami a jejichž společníci ručili za závazky společnosti pouze omezeně, bylo inovací, kterou přineslo německé právo.¹³⁶ Ačkoli většina právních řádů stanoví povinnost, že ve firmě mohou být obsažena pouze jména společníků, v některých státech, například ve Francii¹³⁷ nebo České republice, je tvorba firmy v zásadě ponechána na libovůli zakladatelů společnosti, za předpokladu, že vyhovuje ostatním požadavkům firemního práva. Podle platného obchodního zákoníku tak firma zejména nesmí být zaměnitelná s firmou jiného podnikatele a nesmí působit klamavě; k odlišení firmy také nestačí pouhý rozdílný dodatek označující právní formu.

Firma je jedním z údajů, které se v souladu s ust. § 35 pís. a) obch. z. zapisují do obchodního rejstříku. V.o.s. je jako podnikatel povinna činit právní úkony pod svou firmou. Po zapsání firmy do obchodního rejstříku je společnost povinna používat firmu právě v té podobě, v jaké byla do obchodního rejstříku zapsána, aniž by byla oprávněna jednotlivé zákonem aprobované dodatky označující právní formu zaměňovat.¹³⁸ Pokud

---

¹³⁵ DĚDIČ, J. a kol., Obchodní zákoník: Komentář, I. díl, s. 748.

¹³⁶ PELIKÁNOVÁ, I., Srovnávací právo obchodní: Veřejná obchodní společnost, s. 44 a násl.

¹³⁷ Tamtéž, s. 202.

¹³⁸ ŠTENGLOVÁ, I.; PLÍVA, S.; TOMSA, M. a kol., Obchodní zákoník: Komentář, s. 311.

by snad společnost použila obchodní firmu v rozporu s tím, jak je zapsána v obchodním rejstříku, nejednalo by se podle Nejvyššího soudu o neplatný právní úkon, ovšem pouze za předpokladu, že by z právního úkonu bylo zřejmé, o jaký subjekt jde.¹³⁹

V této souvislosti je vhodné upozornit také na procesněprávní stránku správného označení podnikatele v souladu se zápisem jeho firmy v obchodním rejstříku. Krajský soud v Ústí nad Labem ve svém usnesení č. j. 17 Co 214/97– 25 ze dne 6.1.1998 judikoval následovně: „*V případě, že žalobce uvedl v žalobě některou z přípustných alternativ označení žalovanou společnost (správně zde má být žalované společnosti – vložila E.CH.), ale ne tu, která je zapsána v obchodním rejstříku, nemá takový nedostatek v označení právní formy zásadní právní význam. Nelze proto dospět k závěru, že by v řízení vystupoval někdo, kdo z tohoto důvodu nemá způsobilost být účastníkem řízení. Uvedenou nepřesnost lze odstranit např. ústně do protokolu při jednání, event. výzvou soudu podle § 43 o.s.ř.*“¹⁴⁰

Obsahově shodný je rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26.3.1998, sp. zn. 2 Cdon 600/97¹⁴¹ vztahující se v konkrétním případě na společnost s ručením omezeným, jež však lze použít pro všechny právnické osoby.¹⁴² Tak „*není důvodem k postupu podle ustanovení § 104 odst. 1 o.s.ř.¹⁴³ nebo podle § 43 odst. 2 o.s.ř.¹⁴⁴, označil-li žalobce v žalobě účastníka řízení tak, že v názvu, pod kterým je zapsán v obchodním rejstříku, uvedl místo malých velká písmena a užil-li k označení jeho právní formy jinou zkratku, než která byla zapsána do obchodního rejstříku, jestliže jde o zkratku, kterou zákon jako ekvivalent pro označení společnosti s ručením omezeným výslovně připouští (§ 107 obch. zák.).*“

---

¹³⁹ DVOŘÁK, T., Osobní obchodní společnosti, s. 21.

¹⁴⁰ ŠTENGLOVÁ, I., Přehled judikatury ve věcech obchodních společností, s. 33 a násl. Dostupné rovněž z WWW: <http://www.cak.cz/assets/files/178/BA_98_05.pdf>

¹⁴¹ ŠTENGLOVÁ, I., Přehled judikatury ve věcech obchodních společností, s. 34.

¹⁴² ŠTENGLOVÁ, I.; PLÍVA, S.; TOMSA, M. a kol., Obchodní zákoník: Komentář, s. 312.

¹⁴³ Jedná se o zastavení řízení pro takový nedostatek jeho podmínky, který nelze odstranit.

¹⁴⁴ Jedná se o odmítnutí podání, kterým se zahajuje řízení, pokud ani přes výzvu předsedy senátu není toto řádně opraveno nebo doplněno a v řízení nelze pro tento nedostatek pokračovat.

2.1.7 Zrušení a zánik veřejné obchodní společnosti

Úpravu zrušení a zániku veřejné obchodní společnosti lze nalézt jednak v ust. § 68 obch. z., který se týká obecných důvodů zrušení všech forem obchodních společností, jednak v ust. § 88 a násl. týkajících se zvláštních důvodů zrušení právě veřejné obchodní společnosti, přičemž na základě ust. § 93 odst. 4 lze tyto speciální důvody zrušení aplikovat též na společnost komanditní, rozumí se jen tam, kde to její povaha připouští. Všechny formy obchodních společností pak v souladu s ust. § 68 odst. 1 zanikají ke dni výmazu z obchodního rejstříku. To odpovídá znění § 20a odst. 2 obč. z., podle kterého *„Právnícká osoba zapsaná v obchodním rejstříku nebo v jiném zákonem určeném rejstříku zaniká dnem výmazu z tohoto rejstříku, pokud zvláštní zákony nestanoví jinak.“* § 68 odst. 1 obsahuje navíc ustanovení o zániku společnosti zúčastněné na přeshraniční fúzi. Je jím den zápisu přeshraniční fúze do obchodního rejstříku nebo do zahraničního obchodního rejstříku.

Zániku společnosti předchází její zrušení s likvidací v případě, že zrušovaná společnost nemá právního nástupce, na kterého by přešlo celé její jmění, nebo zrušení bez likvidace, přechází-li celé její jmění na právního nástupce. Ust. § 68 odst. 2 obch. z. stanoví, v kterých dalších případech zrušení společnosti se likvidace nevyžaduje. Podle § 20a odst. 4 obč. z. se ustanovení obchodního zákoníku o likvidaci obchodních společností přiměřeně použijí i pro likvidaci jiné právnické osoby, pokud z ustanovení upravujících tyto právnické osoby nebude vyplývat něco jiného.

Úprava zrušení a zániku obchodních společností v obchodním zákoníku je, s výjimkou ustanovení o likvidaci společnosti, speciální úpravou ve vztahu k obecné úpravě zrušení a zániku právnických osob obsažené v ust. § 20a občanského zákoníku. Jeho odst. 1 stanoví, že se právnická osoba zrušuje dohodou, uplynutím doby nebo splněním účelu, pro který byla zřízena, pokud zvláštní zákon nestanoví něco jiného. Na tutu obecnou úpravu navazuje ust. § 68 odst. 3 obch. z., který zde jako důvod zrušení obchodní společnosti uvádí mimo jiné právě uplynutí doby, na kterou byla společnost založena, dosažení účelu, pro který byla založena, a rozhodnutí společníků nebo orgánu společnosti o jejím zrušení.

Ust. § 68 odst. 3 obch. z. obsahuje taxativní výčet obecných důvodů zrušení jakékoli formy obchodní společnosti. Speciální důvody zrušení veřejné obchodní společnosti pak upravuje ust. § 88 a násl. obch. z.

Jako obecný důvod zrušení obchodní společnosti je tak na prvním místě, v ust. § 68 odst. 3 pís. a), uvedeno uplynutí doby, na kterou byla společnost založena. Jestliže při založení společnosti není v jejím zakladatelském dokumentu výslovně stanoveno, že se společnost zakládá na dobu určitou, platí podle § 62 odst. 2 nevyvratitelná právní domněnka, že společnost byla založena na dobu neurčitou. Uplynutím doby uvedené v zakladatelském dokumentu společnosti se pak tato automaticky zrušuje, pokud ovšem společníci nezmění před uplynutím doby trvání společnosti příslušné smluvní ustanovení.¹⁴⁵ Zajímavou je v tomto smyslu francouzská právní úprava, která dovoluje založit společnost nejdéle na 99 let s možností prodloužení.¹⁴⁶

Dosažení účelu, pro který byla společnost založena, je dalším důvodem jejího zrušení, uvedeným v ust. § 68 odst. 3 pís. b), pokud se tak společníci v zakladatelském dokumentu společnosti dohodnou. Může se jednat například o provedení stavby, uspořádání výstavy apod.¹⁴⁷ Stejně jako v předchozím případě se společnost zrušuje bez dalšího dosažením stanoveného účelu. Zákon neřeší výslovně právní následky nemožnosti dosažení stanoveného účelu. Při nedostatku příslušné obchodněprávní úpravy by tak bylo nutno aplikovat subsidiárně použitelné ustanovení § 36 odst. 1 obč. z., podle kterého „*K podmínce nemožné, na kterou je vázán zánik práva nebo povinnosti, se nepřihlíží.*“ Společnost by tedy v takovém případě trvala dál.¹⁴⁸ Výjimkou je možnost zrušení veřejné obchodní společnosti, a rovněž společnosti komanditní¹⁴⁹, soudem na návrh některého jejího společníka právě z důvodu, že není možno dosáhnout účelu, pro který byla společnost založena, na základě ust. § 90 odst. 1 obch. z.

---

¹⁴⁵ PELIKÁNOVÁ, I., Komentář k obchodnímu zákoníku: II. díl, s. 236.

¹⁴⁶ Tamtéž.

¹⁴⁷ Tamtéž.

¹⁴⁸ Tamtéž.

¹⁴⁹ Podle ust. § 93 odst. 4 obch. z. se na komanditní společnost použijí přiměřeně ustanovení obchodního zákoníku o veřejné obchodní společnosti.

Rozhodnutí společníků nebo orgánu společnosti o jejím zrušení je jako důvod zrušení společnosti uvedeno v ust. § 68 odst. 3 pís. c). Jde o projev principu smluvní volnosti, který vyžaduje, aby společníci mohli libovolně rozhodnout o zrušení „svoji“ společnosti.¹⁵⁰ V tomto případě nepřechází jmění zrušované společnosti na právního nástupce, na rozdíl od situace uvedené v písmeni e) téhož odstavce.

Společnost může být zrušena rovněž rozhodnutím soudu, na základě ust. § 68 odst. 3 pís. d). Důvody, pro které může soud rozhodnout o zrušení společnosti, jsou taxativně vyjmenovány v odst. 6 § 68. Jedná se o důvody obecné, na které navazuje řada důvodů zvláštních. Obecným důvodem zrušení společnosti na základě rozhodnutí soudu je například nečinnost společnosti po dobu delší než dva roky nebo skutečnost, že společnost pozbyla oprávnění ke své podnikatelské činnosti. Návrh na zrušení společnosti z těchto taxativně vyjmenovaných důvodů je oprávněn soudem podat buď státní orgán, nebo osoba, která na zrušení společnosti osvědčí právní zájem.

Dalším důvodem zrušení společnosti, uvedeným v § 68 odst. 3 pís. e), je opět rozhodnutí společníků nebo orgánu společnosti, s tím, že toto ustanovení pokrývá případy, kdy zrušovaná společnost převádí své jmění na právního nástupce. Konkrétně se jedná o zánik společnosti v důsledku fúze, převodu jmění na společníka nebo rozdělení.

Úpravu zrušení společnosti bez likvidace, tedy s přechodem celého jejího jmění na právního nástupce, obsahuje především zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev, účinný od 1.7.2008. Jak již bylo řečeno výše v kapitole o založení a vzniku veřejné obchodní společnosti, byla tato problematika dříve upravena přímo v obchodním zákoníku, konkrétně v ust. § 69 až 69h, zavedených do obchodního zákoníku zákonem č. 370/2000 Sb.

Právní skutečností působící zrušení veřejné obchodní společnosti je tak přeměna, tedy fúze, rozdělení, převod jmění na společníka či změna právní formy, přičemž projekt přeměny musí být schválen všemi společníky přeměňované společnosti, a to

---

¹⁵⁰ PELIKÁNOVÁ, I., Komentář k obchodnímu zákoníku: II. díl, s. 236.

formou notářského zápisu, jehož přílohou je projekt přeměny. Výjimkou je zánik společnosti s převodem jmění na společníka, kdy o schválení projektu převzetí jmění rozhoduje pouze tento přejímající společník.

Právní účinky přeměny nastávají dnem jejího zápisu do obchodního rejstříku, jen v případě přeshraniční fúze se tak děje zápisem do našeho nebo do zahraničního obchodního rejstříku.

Při *fúzi sloučením* dochází k zániku jedné nebo více veřejných obchodních společností, přičemž jmění těchto zanikajících subjektů přechází na jinou obchodní společnost. Při *fúzi splynutím* dochází k zániku jedné nebo více veřejných obchodních společností, přičemž jmění těchto zanikajících subjektů přechází na nově vznikající nástupnickou obchodní společnost. Zanikající a nástupnické obchodní společnosti nemusí mít při fúzi stejnou právní formu, neboť zákon výslovně připouští možnost vnitrostátní fúze veřejné obchodní společnosti se společností komanditní. Bude-li nástupnickou společností veřejná obchodní společnost, stanou se všichni společníci zanikajících společností jejími neomezeně ručícími společníky, což v případě zanikající komanditní společnosti platí jak pro komplementáře, tak pro komanditisty. Bude-li nástupnickou společností společnost komanditní, pak se všichni společníci zanikající veřejné obchodní společnosti stanou jejími komplementáři.

Při *rozdělení* veřejná obchodní společnost zaniká, s tím, že její jmění přechází na jednu nebo více nástupnických obchodních společností a její společníci se stávají společníky těchto nástupnických obchodních společností. Nástupnické společnosti mohou mít právní formu veřejné obchodní společnosti nebo společnosti komanditní.

Při *převodu jmění na společníka* dochází k zániku veřejné obchodní společnosti bez likvidace, s tím, že její jmění převezme jeden přejímající společník. Zákon stanoví další podmínky, za kterých se převod jmění na společníka může uskutečnit. Tak jestliže ve veřejné obchodní společnosti zanikne účast všech společníků s výjimkou jediného, může tento společník rozhodnout, že se společnost zrušuje bez likvidace a její jmění převezme právě tento poslední zbývající její společník. Takové rozhodnutí, pro které je

předeepsána forma notářského zápisu a jehož přílohu tvoří projekt převzetí jmění, je společník povinen přijmout ve lhůtě 3 měsíců ode dne, kdy se stal jediným společníkem veřejné obchodní společnosti, přičemž marným uplynutím této lhůty mu toto právo zaniká. Společnost by v takovém případě vstoupila do likvidace, která by již nemohla být zrušena. Dále musí být všem společníkům, jejichž účast ve veřejné obchodní společnosti zanikla, vyplacen vypořádací podíl, a to ještě před zápisem převodu jmění do obchodního rejstříku.

Při *změně právní formy* nedochází k zániku veřejné obchodní společnosti ani její jmění nepřechází na právního nástupce, pouze se mění její vnitřní poměry a právní postavení jejích společníků. Návrh na zápis změny právní formy veřejné obchodní společnosti do obchodního rejstříku podepisují všichni její společníci.

Posledními obecnými důvody zrušení společnosti uvedenými v ust. § 68 odst. 3 pís. f) obch. z. je zrušení konkursu po splnění rozvrhového usnesení a zrušení konkursu z důvodu, že majetek dlužníka je zcela nepostačující. Pokud po zrušení společnosti z některého z těchto důvodů zbude majetek, provede se její likvidace.

Ke dni zrušení společnosti, nemá-li dojít k převzetí celého jejího jmění právním nástupcem, vstupuje společnost do likvidace. Vstup společnosti do likvidace se zapisuje do obchodního rejstříku a po dobu likvidace se obchodní firma společnosti užívá s dovětkem „v likvidaci“. Působnost statutárního orgánu jednat jménem společnosti přechází na likvidátora, přičemž ve zbývajícím rozsahu vykonává statutární orgán nadále svou působnost. Dokud likvidátor není jmenován, nebo jestliže skončila jeho funkce a nebyl jmenován likvidátor nový, plní povinnosti související s likvidací společnosti, tj. zejména povinnost činit úkony směřující k likvidaci společnosti, její statutární orgán. V mnoha právních úpravách je běžné, že je likvidátorem *ex lege* statutární orgán, a česká úprava se tomuto řešení přibližuje.¹⁵¹ V minulosti příslušela funkce likvidátora zásadně samotným společníkům; čl. 140 všeobecného obchodního zákoníku pak ohledně veřejné obchodní společnosti stanovil, že i soudem jmenovaný

---

¹⁵¹ Tamtéž, s. 244.

likvidátor je povinen uposlechnout při správě závodu rozhodnutí učiněné jednomyslně všemi společníky.¹⁵²

Při zrušení společnosti s likvidací vzniká společníkům všech forem obchodních společností, tedy i veřejné obchodní společnosti, nárok na podíl na likvidačním zůstatku. Pravidla pro jeho výpočet stanoví dispozitivně ust. § 92 obch. z. Společenská smlouva může tedy upravit rozdělení likvidačního zůstatku jinak. Taková odchylka však nesmí být zneužitím práva a ani nesmí mít diskriminační povahu.¹⁵³ Podle zákona se likvidační zůstatek rozdělí mezi společníky nejprve do výše hodnoty jejich splacených vkladů. Zbytek likvidačního zůstatku se poté rozdělí mezi společníky rovným dílem.

Pokud likvidační zůstatek nestačí na vrácení splacených vkladů, podílejí se na něm společníci v poměru k jejich výši. Slabinou této úpravy je ovšem fakt, že ignoruje legální definici veřejné obchodní společnosti obsaženou v ust. § 76 odst. 1 obch. z., která nepovažuje vklad za pojmový znak této formy obchodní společnosti. Jestliže tedy společníci neposkytli žádné vklady, nebude ust. § 92 dostatečným vodítkem pro výpočet podílu na likvidačním zůstatku náležejícího jednotlivým společníkům. V tomto případě tak bude nutné použít kritérium formulované v poslední větě ust. § 92 odst. 1 obch. z. a rozdělit likvidační zůstatek mezi společníky rovným dílem.¹⁵⁴

Ust. § 88 obchodního zákoníku vyjmenovává zvláštní právní důvody zrušení společnosti specifické pro veřejnou obchodní společnost. Tyto důvody vyjadřují zřetelně osobní povahu veřejné obchodní společnosti, neboť se téměř výhradně jedná o okolnosti týkající se osoby některého z jejích společníků.¹⁵⁵ To je jev pro veřejné obchodní společnosti charakteristický, bez ohledu na to, zda jim konkrétní právní řád přiznává právní subjektivitu či nikoliv. Jde o důsledek *intuitu personae*. Těmito okolnostmi je třeba rozumět takové skutečnosti, které společníkovi buď znemožňují jeho aktivní účast na činnosti společnosti, nebo neumožňují jeho osobní a neomezené ručení za závazky společnosti. Při splnění určitých zákonem stanovených podmínek je

---

¹⁵² Tamtéž, s. 245.

¹⁵³ Tamtéž, s. 473.

¹⁵⁴ Tamtéž, s. 482.

¹⁵⁵ Tamtéž, s. 459.

ovšem společnosti umožněno, aby ve své existenci nadále pokračovala.¹⁵⁶ Všeobecný obchodní zákoník z roku 1863 příkladmo vyjmenovával zvláštní právní důvody zrušení veřejné obchodní společnosti v čl. 123. Jednalo se o prohlášení konkursu na společnost, úmrtí společníka, prohlášení konkursu na jmění společníka nebo ztrátu způsobilosti k samostatné správě majetku, o dohodu, uplynutí doby a výpověď.¹⁵⁷ Osnova československého obchodního zákoníku z roku 1937 převzala tyto důvody a přidala k nim navíc výpověď věřitele společníka a rozsudek nebo usnesení soudu. Tento výčet byl na rozdíl od úpravy ve všeobecném obchodním zákoníku taxativní.¹⁵⁸

Podle naší platné právní úpravy mezi tyto zvláštní právní důvody zužení veřejné obchodní společnosti patří *výpověď společníka*, která musí být podána nejpozději 6 měsíců před uplynutím účetního období, pokud společenská smlouva nestanoví lhůtu jinou. To platí pouze v případě, že je daná společenská smlouva uzavřena na dobu neurčitou. Možnost zrušení společnosti výpovědí společníka v případě, že je společenská smlouva uzavřena na dobu určitou, by musela být v dotčené smlouvě výslovně upravena. Takovou možnost připouští ust. § 88 odst. 1 pís. i) obchodního zákoníku.¹⁵⁹ I. Pelikánová zastává odlišný názor, domnívá se totiž, že by taková možnost byla obcházením kogentního ust. § 88 odst. 1 pís. a), neboť občanský zákoník subsidiárně použitelný na oblast úpravy obchodního zákoníku obecně připouští výpověď jen u závazků uzavřených na dobu neurčitou a obchodní zákoník žádnou odchylku nestanoví.¹⁶⁰ Osobně zastávám názor uvedený na prvním místě. Občanský zákoník je v tomto případě obecnou právní úpravou použitelnou pro oblast soukromého práva právě tam, kde neexistuje zvláštní úprava, která by aplikaci obecné úpravy vylučovala. Obchodní zákoník je takovou zvláštní právní normou ve vztahu k normě obecné – občanskému zákoníku. Možnost výpovědi společenské smlouvy uzavřené na dobu určitou není obchodním zákoníkem výslovně zakázána a rovněž takový zákaz ani *implicitně* z ust. § 88 odst. 1 pís. i) obchodního zákoníku neplyne, domnívám se tedy, že je nutno takovou možnost připustit. Použití obecné úpravy občanského zákoníku by zde

---

¹⁵⁶ PELIKÁNOVÁ, I., Srovnávací právo obchodní: Veřejná obchodní společnost, s. 213.

¹⁵⁷ Tamtéž, s. 221.

¹⁵⁸ Tamtéž, s. 222.

¹⁵⁹ ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. a kol., Obchodní zákoník: Komentář, s. 330. Shodně DĚDIČ, J. a kol., Obchodní zákoník: Komentář, I. díl, s. 790 a násl.

¹⁶⁰ PELIKÁNOVÁ, I., Komentář k obchodnímu zákoníku: II. díl, s. 459.

mělo být na základě aplikace pravidla *lex specialis derogat legi generali* vyloučeno. Tento zvláštní právní důvod zrušení v.o.s. je však některým současným evropským právním úpravám, například francouzské, neznámý.¹⁶¹ Souvisí to s tamější konstrukcí obchodních společností jako smluvních vztahů uzavíraných na dobu určitou, neboť současný francouzský obchodní zákoník uvádí mezi podstatnými náležitostmi stanov každé obchodní společnosti dobu trvání společnosti, která nesmí přesáhnout 99 let.¹⁶² Platný český obchodní zákoník navazuje na úpravu obsaženou ve všeobecném obchodním zákoníku z roku 1863, který v čl. 123 a 124 předvídal možnost výpovědi společníka veřejné obchodní společnosti,¹⁶³ „*byla-li společnost zřízena na neurčité trvání.*“¹⁶⁴

Soud může na návrh společníka veřejné obchodní společnosti tuto společnost zrušit, existují-li pro to důležité důvody. Těmi jsou v souladu s § 90 odst. 1 obch. z. zejména závažné porušování povinností společníka nebo nemožnost dosažení účelu, pro který společnost byla založena. Není rozhodné, zda je nemožnost dosažení účelu společnosti objektivní či subjektivní povahy.¹⁶⁵ Relevantní je jak účel patrný z obsahu společenské smlouvy, tak účel patrný z okolností zřejmých při jejím uzavření.¹⁶⁶ K podání návrhu je aktivně legitimován kterýkoli ze společníků dotčené v.o.s., samozřejmě kromě společníka, který porušuje své povinnosti závažným způsobem, a nikoli samotná společnost, jak je jinak ve společenstevních sporech obvyklé.¹⁶⁷ Pasivně věcně legitimována je v souladu s usnesením Vrchního soudu v Praze ze dne 9.4.1997, sp. zn. 7 Cmo 16/97 společnost, nikoli společník, který porušil podstatným způsobem společenskou smlouvu (v současné terminologii „*porušil své povinnosti společníka závažným způsobem*“).¹⁶⁸ Není bez zajímavosti zmínit v této souvislosti čl. 125 všeobecného obchodního zákoníku, který demonstrativně vyjmenovával pět důvodů, na jejichž základě mohlo být soudem vyřčeno zrušení veřejné obchodní společnosti na základě žaloby kteréhokoli jejího společníka. Konkrétně šlo o důvody

---

¹⁶¹ Tamtéž.

¹⁶² PELIKÁNOVÁ, I., Srovnávací právo obchodní: Veřejná obchodní společnost, s. 214.

¹⁶³ PELIKÁNOVÁ, I., Komentář k obchodnímu zákoníku: II. díl, s. 459.

¹⁶⁴ PELIKÁNOVÁ, I., Srovnávací právo obchodní: Veřejná obchodní společnost, s. 215.

¹⁶⁵ DĚDIČ, J. a kol., Obchodní zákoník: Komentář, I. díl, s. 807.

¹⁶⁶ ELIÁŠ, K.; DVOŘÁK, T. a kol., Obchodní zákoník, s. 265.

¹⁶⁷ PELIKÁNOVÁ, I., Komentář k obchodnímu zákoníku: II. díl, s. 306.

¹⁶⁸ ŠTENGLOVÁ, I., Přehled judikatury ve věcech obchodních společností, s. 31.

v podobě nemožnosti dosažení účelu společnosti, nepoctivosti společníka, opomenutí podstatných povinností společníkem, zneužití firmy nebo jmění společnosti k soukromým účelům společníka a nezpůsobilosti společníka pro trvalou chorobu nebo z jiných důvodů pro společenská jednání.¹⁶⁹ Zavinění na straně společníka naplňujícího svým chováním některý z výše uvedených důvodů možného zrušení v.o.s. soudem přitom naprosto nebylo rozhodné.¹⁷⁰

Ust. § 90 odst. 2 obch. z. obsahuje úpravu vyloučení společníka v.o.s., který porušuje závažným způsobem své povinnosti, soudem na návrh dotčené v.o.s. S podáním takového návrhu musí souhlasit společníci, kteří mají alespoň poloviční podíl na společnosti. Společník však před podáním návrhu musí být vyzván k plnění povinností a musí být na možnost vyloučení písemně upozorněn. Dojde-li k takovému vyloučení společníka, společnost nadále trvá, pokud v ní zůstávají alespoň dva společníci. Správně v této souvislosti poukazuje I. Pelikánová na problém, který může nastat v případě, že vylučovaným společníkem bude statutární orgán společnosti.¹⁷¹ Jen těžko lze totiž v takovém případě očekávat, že tento společník v postavení statutárního orgánu podá žalobu jménem společnosti sám proti sobě. Proto by bylo vhodnější koncipovat žalobu na vyloučení společníka jako žalobu nikoli společnosti, nýbrž všech ostatních společníků dotčené v.o.s., jak tomu bylo v čl. 128 všeobecného obchodního zákoníku a v § 158 osnovy z roku 1937.¹⁷²

Smrt společníka je dalším zvláštním právním důvodem zrušení veřejné obchodní společnosti, upraveným v ust. § 88 odst. 1 pís. c) obch. z. Smrtí společníka se společnost zrušuje, ledaže by společenská smlouva obsahovala výslovné ustanovení o možnosti dědění podílu společníka. Pak by ke zrušení společnosti smrtí společníka nedošlo, pokud by jeho podíl zdědili dědicové, kteří by dědictví neodmítli a ve společnosti by zůstali alespoň dva společníci. Na toto ustanovení navazuje § 91 obch. z., který počítá s možností výpovědi účasti ve společnosti oprávněným dědicem. Takovou možnost má dědic i v případě, že je společnost založena na dobu určitou. Pokud dědic

---

¹⁶⁹ PELIKÁNOVÁ, I., Komentář k obchodnímu zákoníku: II. díl, s. 475.

¹⁷⁰ Tamtéž, s. 478.

¹⁷¹ Tamtéž, s. 475.

¹⁷² Tamtéž, s. 475.

nevypoví svou účast ve společnosti ve lhůtě 3 měsíců od právní moci rozhodnutí soudu o dědictví, toto právo mu prekluduje. Dědic, který podal výpověď účasti ve společnosti, není povinen osobně se podílet na její činnosti, ani kdyby společenská smlouva tuto povinnost výslovně stanovila.

Podobné platí pro případ *zániku právnické osoby, která je společníkem* veřejné obchodní společnosti. Zrušení v.o.s. z tohoto důvodu by mohlo zabránit pouze výslovné ustanovení společenské smlouvy o možnosti přechodu podílu společníka na právního nástupce zanikající právnické osoby, za předpokladu, že by ve společnosti zůstali minimálně dva společníci. Pokud by společenská smlouva takové ustanovení neobsahovala, bylo by nutno dovodit, že přechod podílu společníka na právního nástupce není připuštěn a společnost by tudíž byla zrušena ke dni zániku účasti společníka, který je právnickou osobou, na této společnosti.

Veřejná obchodní společnost se dále zrušuje *prohlášením konkursu* na majetek některého ze společníků nebo insolvenčního návrhu pro nedostatek majetku, pravomocným *nařízením výkonu rozhodnutí* postižením podílu některého společníka ve společnosti nebo *vydáním exekučního příkazu* k postižení podílu některého společníka ve společnosti po právní moci usnesení o nařízení exekuce. Stanovení těchto zvláštních právních důvodů zrušení v.o.s. vyplývá z neomezeného osobního ručení společníků za závazky společnosti; v těchto případech se právní jistota věřitelů společnosti plynoucí z osobního a neomezeného ručení jejich společníků snižuje.¹⁷³

Zbavení nebo omezení způsobilosti k právním úkonům některého ze společníků soudem má rovněž za následek zrušení dotčené v.o.s. Soud však může své rozhodnutí o zbavení nebo omezení způsobilosti společníka k právním úkonům změnit nebo zrušit, změnil-li se nebo odpadnou důvody, které k tomuto rozhodnutí vedly. Podrobnosti upravuje ust. § 10 obč. z. a ust. § 186 a násl. OSŘ.

Rovněž to, že společník *přestane splňovat předpoklady* uvedené v ust. § 76 odst. 2 obch. z. je důvodem zrušení dotčené v.o.s. Ke zrušení veřejné obchodní společnosti

---

¹⁷³ ŠTENGLOVÁ, I.; PLÍVA, S.; TOMSA, M. a kol., Obchodní zákoník: Komentář, s. 330.

tedy dojde, jestliže u jejího společníka přestanou být dány všeobecné podmínky provozování živnosti podle živnostenského zákona nebo nastane-li u něj překážka provozování živnosti podle tohoto zákona.

Kromě důvodů v zákoně již uvedených může *další důvody* zrušení v.o.s. stanovit sama společenská smlouva. Všeobecný obchodní zákoník ani návrh československého obchodního zákoníku z roku 1937 podobnou úpravu neobsahovaly.¹⁷⁴

Nastane-li některý ze zvláštních právních důvodů zrušení veřejné obchodní společnosti týkající se výlučně jejího společníka, tedy např. výpověď, smrt či zánik společníka dotčené v.o.s., nebo jiný důvod zrušení společnosti uvedený ve společenské smlouvě nad rámec důvodů stanovených zákonem, mohou se zbývající společníci v souladu s ust. § 88 odst. 2 obch. z. změnou společenské smlouvy dohodnout, že společnost trvá i nadále, bez účasti společníka, jehož se týká důvod zrušení společnosti.

Pokud taková dohoda o změně společenské smlouvy není uzavřena do tří měsíců od zrušení společnosti, toto právo zaniká a společnost tímto dnem vstupuje do likvidace, jestliže se společníci nedohodli na jejím vstupu do likvidace před uplynutím této lhůty. V případech uvedených v tomto ustanovení vzniká podle zákona bývalému společníku nebo jeho dědici, popřípadě právnímu nástupci, byl-li bývalý společník dotčené společnosti právnickou osobou, nárok na vypořádací podíl. Ten se vypočte obdobně jako podíl na likvidačním zůstatku, pro jehož výpočet jsou rozhodující příslušná ustanovení společenské smlouvy. Neobsahuje-li společenská smlouva taková ujednání, použijí se pravidla obsažená v ust. § 92 odst. 1 a 2 obch. z.

Ustanovení § 88 odst. 3 obch. z. řeší důsledky toho, že důvod, pro který došlo ke zrušení účasti společníka ve společnosti při zachování její existence, následně odpadl.¹⁷⁵

Ust. § 88 odst. 4 pak řeší důsledky toho, že následně odpadl důvod, pro který došlo ke zrušení společnosti, společnost dosud nezanikla a společníci nepostupovali podle ust. § 88 odst. 2 obch. z.¹⁷⁶

¹⁷⁴ PELIKÁNOVÁ, I., Srovnávací právo obchodní: Veřejná obchodní společnost, s. 226.

¹⁷⁵ ŠTENGLOVÁ, I.; PLÍVA, S.; TOMSA, M. a kol., Obchodní zákoník: Komentář, s. 332.

2.2 Současná právní úprava komanditní společnosti

Tato kapitola se zabývá pouze nejdůležitějšími aspekty platné právní úpravy komanditní společnosti, tedy těmi prvky, které jsou pro tuto právní formu obchodní společnosti charakteristické. Ohledně její právní subjektivity, založení a vzniku, statutárního orgánu, obchodní firmy a zrušení a zániku platí shodně to, co bylo řečeno výše v souvislosti s veřejnou obchodní společností, s odchylkami vyplývajícími z příslušných ustanovení obchodního zákoníku.

Na rozdíl od veřejné obchodní společnosti se v současné době ve Francii tato forma obchodní společnosti již nevyužívá; nově nejsou komanditní společnosti zakládány a v roce 2003 jich ve Francii neexistovalo více než několik set.¹⁷⁷

Platná právní úprava komanditní společnosti je obsažena ve druhé části obchodního zákoníku a v jejím rámci pak ve třetím dílu hlavy první v ustanovení § 93 až 104, s tím, že se na ni vztahují i ustanovení § 56 až 75b, tedy ustanovení společná pro všechny obchodní společnosti, bez ohledu na jejich konkrétní právní formu.

Komanditní společnost je legálně definována v ustanovení § 93 odst. 1 jako „společnost, v níž jeden nebo více společníků ručí za závazky společnosti do výše svého nesplaceného vkladu zapsaného v obchodním rejstříku (komanditisté) a jeden nebo více společníků celým svým majetkem (komplementáři).“

Stejně jako veřejná obchodní společnost smí být komanditní společnost založena výlučně za účelem podnikání (ust. § 56 odst. 1 in fine *a contrario*).

Tuto formu obchodní společnosti je možno považovat za jakýsi hraniční typ, pokud jde o rozdělení těchto společností na osobní a kapitálové. Na právní postavení komanditistů se totiž dle dikce ust. § 93 odst. 4 obch. z. vztahují ustanovení o společnosti s ručením omezeným, zatímco na ostatní právní úpravu komanditní společnosti se přiměřeně použijí ustanovení obchodního zákoníku o veřejné obchodní

---

¹⁷⁶ Tamtéž.

¹⁷⁷ MESTRE, J.; PANCAZI, M.-E., Droit commercial, s. 301.

společnosti. Obvykle je však komanditní společnost zařazována mezi obchodní společnosti osobní.¹⁷⁸

Ustanovení odstavce 4 o podřazení právního postavení komanditisty právnímu režimu společnosti s ručením omezeným se stalo předmětem diskuzí právní teorie i praxe. Nebylo jasné, co všechno lze postihnout pojmem právní postavení komanditistů. Zejména byla vedena debata o tom, zda lze na komanditistu komanditní společnosti vztáhnout ust. § 105 odst. 3 obch. z., které stanoví maximální počet společníků společnosti s ručením omezeným. Nakonec byl odborníky vysloven závěr, že se na počet komanditistů komanditní společnosti toto ustanovení nevztahuje.¹⁷⁹

Právní konstrukce, podle které se na komanditní společnost přiměřeně použijí ustanovení vztahující se na veřejnou obchodní společnost, pokud zákon nestanoví jinak, není v evropském právním kontextu nikterak výjimečná; jako ilustraci lze použít např. obsahově shodnou právní úpravu ve francouzském obchodním zákoníku.¹⁸⁰ Oproti tomu konstrukce, podle níž se na postavení komanditistů komanditní společnosti použijí ustanovení o společnosti s ručením omezeným, ve světě nemá obdobu.¹⁸¹

2.2.1 Společníci komanditní společnosti

Stejně jako u veřejné obchodní společnosti je i u komanditní společnosti jedním z jejích pojmových znaků pluralita společníků. Tedy jedna a táž osoba nemůže být v jedné komanditní společnosti zároveň komanditistou a komplementářem; stejně tak jedna a tatáž fyzická osoba (ale nepochybně též osoba právnická) se nemůže stát dvěma společníky jedné a téže komanditní společnosti. Judikoval tak Vrchní soud v Praze v usnesení ze dne 23.6.1999, sp. zn. 7 Cmo 629/98.¹⁸² Společníkem k.s. může být jak fyzická, tak právnická osoba. Vždy ovšem musí v této formě společnosti existovat alespoň jeden společník, který se vkladem podílí na základním kapitálu společnosti a za závazky převzaté společností ručí jen do výše jeho nesplacení zapsané v obchodním

---

¹⁷⁸ ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. a kol., Obchodní zákoník: Komentář, s. 338.

¹⁷⁹ Tamtéž, s. 341.; shodně DVOŘÁK, T., Osobní obchodní společnosti, s. 233.

¹⁸⁰ DVOŘÁK, T., Osobní obchodní společnosti, s. 232 a násl.

¹⁸¹ Tamtéž, s. 233.

¹⁸² ŠTENGLOVÁ, I., Přehled judikatury ve věcech obchodních společností, s. 31 a násl.

rejstříku (komanditista), a alespoň jeden společník, který vkladovou povinnost nemá a který ručí za závazky společnosti neomezeně celým svým majetkem (komplementář).

Rozdíl mezi komanditistou a komplementářem ovšem nespočívá jen v rozsahu jejich ručení za závazky společnosti, ale i v oprávnění podílet se na obchodním vedení společnosti a jednat jejím jménem.¹⁸³ Pouze komplementář je oprávněn k obchodnímu vedení společnosti a k jednání jejím jménem. Stejnou úpravu lze nalézt ve francouzském obchodním zákoníku.¹⁸⁴ Na komplementáře komanditní společnosti, stejně jako na společníka veřejné obchodní společnosti, zákon klade další požadavky, když stanoví, že komplementářem může být pouze osoba, která splňuje všeobecné podmínky provozování živnosti podle zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, v platném znění, a u které není dána překážka provozování živnosti podle tohoto zákona.

Zajímavým se v této souvislosti jeví rozhodnutí prvorepublikového Nejvyššího soudu ze dne 28.5.1924, ve kterém byl vysloven právní závěr zapovídající společnosti s ručením omezeným způsobilost stát se komplementářem komanditní společnosti.¹⁸⁵ Oproti tomu veřejné obchodní společnosti účast na k.s. v postavení komplementáře zakázána nebyla.¹⁸⁶

Podle platného obchodního zákoníku se jak komanditistou, tak komplementářem může stát jakákoli fyzická i právnická osoba, s výhradami v této práci uvedenými. Ust. § 93 odst. 1 hovoří toliko o *společnicích*, a ust. § 93 odst. 2 navíc výslovně připouští způsobilost právnické osoby být komplementářem komanditní společnosti, když stanoví, že v takovém případě vykonává práva a povinnosti spojené s účastí ve společnosti její statutární orgán, popřípadě jím pověřený zástupce, který splňuje všeobecné podmínky provozování živnosti podle zákona č. 455/1991 Sb. a u něž není dána překážka provozování živnosti podle tohoto zákona. Kupříkladu podle

---

¹⁸³ PELIKÁNOVÁ, I., Komentář k obchodnímu zákoníku: II. díl, s. 515.

¹⁸⁴ MESTRE, J.; PANCAZI, M.-E., Droit commercial, s. 303.

¹⁸⁵ PELIKÁNOVÁ, I., Komentář k obchodnímu zákoníku: II. díl, s. 517 a násl.

¹⁸⁶ Tamtéž, s. 519.

švýcarského obligačního zákona se však komplementáři komanditní společnosti mohou stát pouze osoby fyzické.¹⁸⁷

Jak ovšem již bylo řečeno výše ohledně společníků veřejné obchodní společnosti, ani společníkem komanditní společnosti, přesněji řečeno jejím komplementářem, se nemůže stát jakýkoli subjekt práva. To platí např. o veřejných vysokých školách, pojišťovnách, zajišťovnách a České republice. Pokud jde o Českou republiku, platí zde však to, co bylo řečeno výše ohledně účasti státu ve v.o.s., tedy že do nabytí účinnosti zákona č. 219/2000 Sb., tj. do 1.1.2001, byla účast České republiky připuštěna v zásadě na všech formách obchodních společností, nikoli jen na společnostech akciové, jako je tomu dnes.

2.2.2 Vkladová povinnost komanditisty komanditní společnosti

Všechny právní formy obchodních společností, s výjimkou veřejné obchodní společnosti, vytváří povinně základní kapitál, v souladu s ust. § 58 odst. 2 obch. z. V případě komanditní společnosti se však jeho výše nezapisuje do obchodního rejstříku. Zapisuje se pouze výše vkladu každého komanditisty spolu s rozsahem jeho splacení [(§ 36 pís. b)].

Výši vkladu, který je komanditista povinen vložit do základního kapitálu společnosti, stanoví v první řadě společenská smlouva; § 97a obch. z. určuje pouze minimální hranici 5 000 Kč. Komanditista je povinen splatit vklad ve lhůtě stanovené společenskou smlouvou, jinak bez zbytečného odkladu po vzniku společnosti, popřípadě po vzniku své účasti na společnosti. Při prodlení s jeho splacením by pak byl komanditista povinen platit úrok z prodlení stanovený společenskou smlouvou, jinak ve výši 20% z dlužné částky (§ 113 odst. 2 obch. z.). Procentní určení výše úroku z prodlení je zákonem stanoveno pro společnost s ručením omezeným, tato úprava je však v souladu s ust. § 93 odst. 4 použitelná i pro právní postavení komanditisty komanditní společnosti.

---

¹⁸⁷ DĚDIČ, Jan a kol., Obchodní zákoník: Komentář, II. díl, s. 874.

Ustanovení § 97a bylo do obchodního zákoníku vloženo zákonem č. 370/2000 Sb., čímž byla vyplněna dřívější mezera v zákoně týkající se právě výše vkladu komanditisty.¹⁸⁸ Zákon totiž stanovil komanditistovi povinnost vložit do společnosti vklad, aniž by jakkoli upravil byť jeho minimální výši a aniž by výslovně stanovil povinnost komanditní společnosti vytvářet základní kapitál.¹⁸⁹ Tak byla vyvolána pochybnost, zda se minimální výše vkladu komanditisty musí shodovat s minimální výší vkladu stanovenou zákonem pro společníka společnosti s ručením omezeným, tj. 20 000 Kč, neboť dikce tehdejšího ust. § 93 odst. 2 (dnes § 93 odst. 4) takový závěr nevyklučovala. Soudní praxe a právní teorie nakonec akceptovala názor, podle něž určení výše vkladu komanditisty je výlučnou věcí společníků a záleží tedy jen na nich, jakou výši ve společenské smlouvě stanoví.¹⁹⁰

Je-li komanditistů komanditní společnosti více, pak se na jejím základním kapitálu může každý z nich účastnit jen jedním vkladem. Výše vkladu může být pro jednotlivé komanditisty stanovena rozdílně, vždy však musí být dělitelná na celé tisíce. Celková výše vkladů pak musí souhlasit s výší základního kapitálu společnosti. Úprava se týká společnosti s ručením omezeným (§ 109 odst. 2 obch. z.), pro právní postavení komanditistů se však použije přiměřeně na základě ust. § 93 odst. 4. Komanditista může svůj vklad do základního kapitálu společnosti zvýšit. Na zvýšení vkladu komanditisty se rovněž bude vztahovat úprava vkladů společníků do společnosti s ručením omezeným. Ust. § 108 odst. 2 týkající se společnosti s ručením omezeným stanoví možnost započtení jakéhokoli nároku společníka vůči společnosti na nárok společnosti na splacení nesplaceného vkladu, za podmínky, že s takovým postupem vysloví souhlas valná hromada při zvyšování základního kapitálu. Z poměrů komanditní společnosti pak plyne skutečnost, že o takové možnosti započtení nebude rozhodovat valná hromada, kterou komanditní společnost ze zákona netvoří, ale společníci postupem podle § 97 obch. z. Kapitalizace pohledávky, tj. započtení pohledávky společnosti na splacení vkladu společníkem proti jakékoli pohledávce společníka vůči této společnosti je tudíž možná za splnění výše uvedených podmínek.¹⁹¹ Společník však není oprávněn takovou

---

¹⁸⁸ ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. a kol., Obchodní zákoník: Komentář, s. 349.

¹⁸⁹ Tamtéž.

¹⁹⁰ ELIÁŠ, K., Kurs obchodního práva: Právnícké osoby jako podnikatelé, s. 68.

¹⁹¹ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 18.1.2005, sp. zn. 29 Odo 224/2004. Dostupné z WWW: <http://>

pohledávku započítat jednostranně, což v době tzv. první republiky možné bylo. Nejvyšší soud ČSR dne 21.9.1928 vydal rozhodnutí, podle nějž „*Komanditista může splnit svůj závazek, vplatit do společnosti vklad, tím způsobem, že jej započte na své vzájemné pohledávky za společností.*“¹⁹²

Komplementáři nemají zákonem stanovenou povinnost vložit do společnosti vklad, mohou ji však převzít dobrovolně ve společenské smlouvě.¹⁹³ Výše vkladu komplementářů není zákonem stanovena, společníci proto mohou ve společenské smlouvě dohodnout výši libovolnou. Rovněž je možno, aby se k převzetí vkladové povinnosti ve společenské smlouvě zavázal jen některý z komplementářů nebo jen někteří komplementáři, a to i v různé výši, apod.¹⁹⁴

2.2.3 Ručení společníků komanditní společnosti za závazky společnosti

Pokud jde o ručení společníků komanditní společnosti za závazky společnosti, platí, pokud jde o komplementáře, to, co bylo řečeno výše ohledně ručení společníků veřejné obchodní společnosti. To znamená, že komplementář ručí za závazky společnosti neomezeně celým svým majetkem, zatímco komanditista pouze do výše svého nesplaceného vkladu zapsané v obchodním rejstříku. Rozhodující pro rozsah jeho ručení je to, jaká výše nesplaceného vkladu je zapsána v obchodním rejstříku.¹⁹⁵ Zákon výslovně neurčuje, zda komplementáři, v případě, že jich je v dané k. s. více, budou za závazky společnosti ručit společně a nerozdílně, tedy solidárně, shodně jako společníci veřejné obchodní společnosti, či zda bude jejich ručení dílčí. Z odkazu v ust. § 93 odst. 4 obch. z. na přiměřené použití ustanovení o v.o.s. však lze dovodit, že ručení komplementářů za závazky společnosti bude v takovém případě solidární a že se na ně budou vztahovat ust. § 86 a § 87 obch. z. o ručení společníků v.o.s.¹⁹⁶ Komanditista bude za závazky společnosti ručit ve stejném rozsahu jako komplementář, tedy neomezeně celým svým majetkem, pokud bude jeho jméno součástí obchodní firmy společnosti (ust. § 95 věta druhá obch. z.), a to po celou dobu, co jeho jméno bude ve

---

www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/judikatura_prevedena2.nsf/WebSearch/B57583FDD492FAA8C12575EF0038A5A2?openDocument>

¹⁹² PELIKÁNOVÁ, I., Komentář k obchodnímu zákoníku: II. díl, s. 537.

¹⁹³ DVOŘÁK, T., Osobní obchodní společnosti, s. 259.

¹⁹⁴ Tamtéž, s. 261.

¹⁹⁵ ŠTENGLOVÁ, I.; PLÍVA, S.; TOMSA, M. a kol., Obchodní zákoník: Komentář, s. 362.

¹⁹⁶ DĚDIČ, J. a kol., Obchodní zákoník: Komentář, II. díl, s. 870.

firmě k.s. obsaženo.¹⁹⁷ Důvodem je ochrana věřitelů společnosti, kteří tak jsou prostřednictvím znění obchodní firmy informováni o tom, kteří ze společníků ručí osobně a neomezeně za závazky společnosti. Domnívám se, že stejně jako v případě veřejných obchodních společností se i zde jedná o pozůstatek právní úpravy z doby, kdy osobním obchodním společenstvem nebyla přiznávána právní subjektivita.

Existuje však ještě jeden případ, kdy komanditista ručí za závazky společnosti ve stejném rozsahu jako komplementář. Jde o situace, kdy komanditista, který ze zákona není statutárním orgánem společnosti, uzavře jejím jménem smlouvu, aniž by k tomu byl zmocněn, ať již zákonem či smluvně (ust. § 101 odst. 2). Jedná se tedy o případ nezmocněného jednatelství. V takovém případě však komanditista ručí neomezeně pouze za závazky ze smluv uzavřených výše popsáním způsobem, když *primárním dlužníkem zůstává dotčená společnost*. Neomezené ručení komanditisty spolu s případnou odpovědností za škodu by mělo absolutní nedostatek jeho zmocnění vynahradit. O dostatečnosti takové „sankce“ lze však oprávněně pochybovat.¹⁹⁸ Stejnou úpravu obsahoval všeobecný obchodní zákoník z roku 1863.¹⁹⁹ Není ovšem vyloučeno, aby komanditista jednal za společnost jako její zákonný zástupce nebo jako zmocněnec.²⁰⁰ Je-li však jeho jméno součástí obchodní firmy společnosti, ručí neomezeně za všechny závazky společnosti převzaté (§ 95 obch. z.), aniž by se tím jakkoli měnily ostatní jeho práva a povinnosti komanditisty. Ustanovení dopadá jak na jméno či obchodní firmu fyzické osoby jako součásti obchodní firmy komanditní společnosti, tak i na uvedení názvu či obchodní firmy právnické osoby v obchodní firmě komanditní společnosti.²⁰¹ I zde je cílem rozšíření rozsahu ručení komanditisty za závazky společnosti zajištění ochrany jejich věřitelů.²⁰²

Komanditista původně ručil za závazky společnosti stejně jako společník společnosti s ručením omezeným, od 1. ledna 2001, na základě zákona č. 370/2000 Sb.,

---

¹⁹⁷ Tamtéž, s. 882.

¹⁹⁸ ŠILHÁN, J., Nezmocněné jednání komanditisty a ust. § 101 odst. 2 ObchZ. In Obchodněprávní revue, 2010, č. 2, s. 44.

¹⁹⁹ PELIKÁNOVÁ, I., Komentář k obchodnímu zákoníku: II. díl, s. 546.

²⁰⁰ ELIÁŠ, K.; DVOŘÁK, T. a kol., Obchodní zákoník, s. 279.

²⁰¹ DVOŘÁK, T., Osobní obchodní společnosti, s. 248 a násl.

²⁰² ŠTENGLOVÁ, I.; PLÍVA, S.; TOMSA, M. a kol., Obchodní zákoník: Komentář, s. 344.

je však rozsah jeho ručení oproti společníkovi společnosti s ručením omezeným užší.²⁰³ Společníci společnosti s ručením omezeným nyní ručí za závazky společnosti, v souladu s novým zněním § 106 odst. 2, *společně a nerozdílně do výše souhrnu nesplacených částí vkladů všech společníků podle stavu zápisu v obchodním rejstříku*, zatímco pokud jde o komanditisty komanditní společnosti, může věřitel požadovat plnění rovněž po kterémkoliv z nich nebo současně po všech (ručení komanditistů komanditní společnosti za závazky společnosti je tedy také solidární), ale od každého z nich v jiné výši, je-li rozsah nesplacení jejich vkladů podle stavu zápisu v obchodním rejstříku různý. Nejedná se o typické solidární ručení, ale o solidární ručení modifikované. Totéž lze říci o ručení komanditistů společně s komplementáři a naopak.²⁰⁴

---

²⁰³ PELIKÁNOVÁ, I.; ČERNÁ, S. a kol., Obchodní právo: Společnosti obchodního práva a družstva, II. díl, s. 373.

²⁰⁴ DĚDIČ, J. a kol., Obchodní zákoník: Komentář, II. díl, s. 870.

3. Navrhovaná právní úprava osobních obchodních společností

Tato kapitola stručně pojednává o připravované právní úpravě osobních obchodních společností, konkrétně o vládním návrhu zákona o obchodních korporacích a družstvech (zákon o obchodních korporacích, v této práci dále citován také jen jako „návrh“)²⁰⁵, jehož účinnost je v současné době navržena na 1. ledna 2013.

3.1 Společná ustanovení o obchodních korporacích

Zákon o obchodních korporacích obsahuje pouze úpravu obchodních korporací, nikoli již obchodních závazkových vztahů, jak to činí platný obchodní zákoník. Obchodní závazkové vztahy budou nadále předmětem úpravy nového občanského zákoníku, který bude představovat vyústění dlouhotrvajících prací na zásadní rekodifikaci českého soukromého práva. Obchodní právo bude nadále pojímáno jako právo subjektivní, tedy právo obchodníků neboli kupců, terminologií českého práva podnikatelů. Obecné vymezení podnikatele bude rovněž upraveno zákoníkem občanským.

Obchodními korporacemi se podle ust. § 1 návrhu rozumí jak obchodní společnosti, tak družstva. Společnostmi jsou podle návrhu veřejná obchodní společnost, komanditní společnost, společnost s ručením omezeným, akciová společnost, evropská společnost a evropské hospodářské zájmové sdružení. Taxativní vymezení přípustných právních forem obchodních společností je tedy stejné jako vymezení v platném obchodním zákoníku. Družstvy návrh rozumí družstvo a evropskou družstevní společnost. Pro veřejnou obchodní a komanditní společnost návrh zavádí legislativní zkratku *osobní společnost*, zatímco pro společnost s ručením omezeným a společnost akciovou zavádí zkratku *kapitálová společnost*. Z důvodu zachování právní jistoty by jistě bylo vhodné v návrhu výslovně označit všechny obchodní korporace za právnické osoby, tak jak to činí platný obchodní zákoník v ust. § 56 odst. 1, ačkoli v důvodové

---

²⁰⁵ Česko. Vláda. Návrh zákona o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích). Sněmovní tisk č. 363/0. Dostupný z WWW: <<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=363&CT1=0>>

zprávě²⁰⁶ k návrhu se lze dočíst, že všechny obchodní společnosti zůstávají nadále právními osobami typu korporace, jejichž stěžejním cílem a účelem je podnikání.

Osobní obchodní společnosti, kterými se dle znění návrhu rozumí veřejná obchodní a komanditní společnost, budou nadále, v souladu s ust. § 2 odst. 1 návrhu, smět být založeny pouze za podnikatelským účelem a nově též za účelem správy vlastního majetku. Založení osobních obchodních společností jedinou osobou, ať fyzickou či právníkou, zůstává nadále již pojmově nemožné.

Návrh v ust. § 44 odst. 1 nově zavádí pojem „*nejvyšší orgán obchodní korporace*“. V kapitálových společnostech se tímto orgánem rozumí valná hromada, ve společnostech osobních pak všichni společníci. Nadále bude možné, aby statutární orgán jakékoli obchodní korporace, ať osobní či kapitálové, pověřil zcela nebo zčásti obchodním vedením korporace třetí osobu (návrh zákona hovoří v ust. § 47 odst. 1 o „*jiném*“). V případě veřejné obchodní a komanditní společnosti se jedná o výrazné odchýlení od zásady osobní účasti společníků na činnosti společnosti, což je posouvá směrem ke společnostem kapitálovým a významně stírá rozdíl mezi nimi, právě pokud jde o povahu účasti společníků na činnosti společnosti.

Oproti stávající právní úpravě jsou omezeny případy, ve kterých je soud oprávněn, a to i bez návrhu, po vzniku společnosti vyslovit její neplatnost. Nadále budou podle § 98 návrhu těmito důvody jen nedodržení předepsané formy společenské smlouvy, nedodržení ustanovení o výši nejnižšího splacení základního kapitálu a nezpůsobilost k právním úkonům (slovy návrhu v souvislosti s připravovaným občanským zákoníkem „*právním jednáním*“) všech zakládajících společníků.

Rovněž důvody zrušení obchodní společnosti soudem jsou v ust. § 99 návrhu zákona o obchodních korporacích v porovnání se stávající právní úpravou méně početné. Nadále se bude jednat pouze o případy, kdy korporace pozbyde všechna podnikatelská oprávnění, pokud nepůjde o korporaci založenou i za účelem správy

---

²⁰⁶ Česko. Vláda. Důvodová zpráva k návrhu zákona o obchodních korporacích a družstvech (zákon o obchodních korporacích). Sněmovní tisk č. 363/0. Dostupný z WWW: <<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=363&CT1=0>>

vlastního majetku nebo k jinému než podnikatelskému účelu, neschopnost korporace po dobu delší než jeden rok vykonávat svou činnost a plnit tak svůj účel, nepřekonatelné rozpory mezi společníky a případ, kdy korporace provozuje činnost, kterou podle jiného právního předpisu mohou vykonávat jen fyzické osoby, bez pomoci těchto osob.

3.2 Navrhovaná právní úprava veřejné obchodní společnosti

Ust. § 101 odstavce 1 návrhu obsahuje legální definici veřejné obchodní společnosti. Ta je definována jako „*společnost alespoň dvou osob, které se účastní na jejím podnikání nebo správě jejího majetku a ručí za její dluhy společně a nerozdílně.*“ Chybí zde tedy jeden z pojmových znaků této právní formy obchodní společnosti, kterým je neomezené ručení společníků za závazky či dluhy společnosti, což by dle mého názoru mělo být v legální definici v.o.s. výslovně vyjádřeno. Stejný názor zastává například J. Dědič.²⁰⁷ Důvodová zpráva konstatuje pouze zachování právní subjektivity veřejné obchodní společnosti jako korporace alespoň dvou osob, které ručí za její dluhy solidárně celým svým majetkem. Domnívám se, že se jedná pouze o legislativně technickou chybu vzniklou při přípravě návrhu, která bude v pozdější fázi legislativního procesu odstraněna, a neomezené ručení společníků za závazky či dluhy společnosti tak bude i nadále tvořit součást legální definice veřejné obchodní společnosti.

Ust. § 106 návrhu nově zavádí možnost společníka veřejné obchodní společnosti zavázat se ve společenské smlouvě k vnesení vkladu do společnosti. Společenská smlouva by v takovém případě měla upravit lhůtu, způsob a rozsah jeho splacení, případně výši úroků z prodlení. Pokud by se tak nestalo, vznikla by společníkovi podle návrhu povinnost splacení vkladu v penězích, a to bez zbytečného odkladu po vzniku jeho účasti ve společnosti. Návrh dispozitivně stanoví výši úroků z prodlení při prodlení se splacením peněžitého vkladu. Společenská smlouva může připustit možnost splacení vkladu provedením nebo prováděním práce nebo poskytnutím nebo poskytováním služby, pokud s takovým způsobem splacení vkladu budou souhlasit všichni společníci. Jedná se o výjimku ze zákazu, podle nějž nepeněžitým vkladem nesmí být práce nebo služby, jak je formulován v ust. § 17 odst. 3 návrhu.

---

²⁰⁷ DĚDIČ, J., Podnikatel a rekodifikace obchodního práva, in DĚDIČ, J.; KOTOUČOVÁ, J. (ed.), Podnikatel a rekodifikace obchodního práva, s. 31.

Ust. § 118 odst. 3 návrhu dispozitivně stanoví právo společníka na podíl na zisku ve výši 25 % z částky, v níž splnil svou vkladovou povinnost.

Společník, který je se splněním vkladové povinnosti v prodlení, může být ze společnosti vyloučen na základě dohody všech ostatních společníků, pokud takovou možnost připouští společenská smlouva a zůstanou-li ve společnosti minimálně dva společníci. Pokud není jednání o vyloučení společníka ze společnosti zahájeno, je každý společník, v případě, že tak již dříve neučinila dotčená společnost, oprávněn domáhat se u soudu splnění vkladové povinnosti proti společníkovi, který je s jejím plněním v prodlení. Tuto úpravu obsahuje ust. § 107 a 108 návrhu.

Statutárním orgánem veřejné obchodní společnosti nadále zůstávají, v souladu s § 112 odst. 1 návrhu, všichni společníci. Návrh v § 46 nově klade na statutární orgán požadavek bezúhonnosti ve smyslu zákona o živnostenském podnikání a absenci skutečnosti, která je překážkou provozování živnosti ve smyslu živnostenského zákona. Společník v.o.s. tedy tyto požadavky, na rozdíl od platné právní úpravy, již splňovat nemusí, ovšem pouze v případě, že nebude mít postavení statutárního orgánu společnosti. Společenská smlouva totiž může stanovit, že statutárním orgánem společnosti jsou pouze někteří společníci nebo jen jeden z nich, stejně jako je tomu podle platného obchodního zákoníku.

Ust. § 119 návrhu nově koncipuje některé důvody zrušení veřejné obchodní společnosti. Tak především se společnost zrušuje výpovědí společníka podanou nejpozději 6 měsíců před uplynutím účetního období, přičemž společenská smlouva může stanovit lhůtu jinou, a to posledním dnem účetního období. Oproti stávající právní úpravě zde již není výslovně zakotvena možnost podání výpovědi společníkem pouze v případě uzavření společenské smlouvy na dobu neurčitou. Lze tedy dle mého názoru mít za to, že nadále bude možné, aby společník vypověděl svou účast ve společnosti i v případě, že je společenská smlouva uzavřena na dobu určitou. Pochybnosti vznikající v tomto směru v souvislosti s platnou právní úpravou tak budou snad rozptýleny.

Rovněž smrtí společníka se společnost dle ust. § 119 odst. 1 pís. c) návrhu zrušuje, ovšem na rozdíl od platné právní úpravy pouze v případě, že společenská smlouva dědění podílu *zakazuje*. Lze mít za to, že pokud společenská smlouva nebude obsahovat žádná ustanovení o dědění podílu, bude tato možnost připuštěna a společnost tak smrtí společníka zrušena nebude.

Pokud jde o zánik společníka, který je právnickou osobou, jako důvod zrušení veřejné obchodní společnosti, zachovává návrh *status quo*. Ke zrušení v.o.s. tedy v tomto případě nedojde pouze tehdy, pokud bude společenská smlouva výslovně připouštět možnost *přechodu* uvolněného podílu na právního nástupce zaniklého společníka. *Převod* podílu společníka ve veřejné obchodní společnosti je však v ust. § 122 návrhu výslovně zakázán.

Konečně návrh zavádí v ust. § 119 odst. 1 pís. h) nově jako důvod zrušení v.o.s. skutečnost, že žádný ze společníků nebude splňovat požadavky stanovené v ust. § 46 návrhu. Jde o požadavek bezúhonnosti ve smyslu zákona o živnostenském podnikání a absenci skutečnosti, která je překážkou provozování živnosti podle tohoto zákona. Jak již bylo řečeno výše, neklade návrh tyto požadavky na každého společníka v.o.s., nýbrž pouze na ty z nich, kteří mají postavení statutárního orgánu společnosti. Jakmile by všichni společníci tyto předpoklady přestali splňovat, zůstala by společnost bez statutárního orgánu, byla by tedy nezpůsobilá činit jakékoli právní úkony vůči třetím osobám. Zákodárce přijal pro tento případ řešení v podobě zrušení dotčené v.o.s.

Ust. § 119 odst. 1 pís. i) návrhu nadále zachovává možnost, aby společenská smlouva stanovila další důvody zrušení společnosti, stejně jako to činí platný obchodní zákoník v ust. § 88 odst. 1 pís. i).

3.3 Navrhovaná právní úprava komanditní společnosti

Legální definice zůstává v zásadě shodná se stávající právní úpravou, když ust. § 124 odst. 1 návrhu stanoví, že „*Komanditní společnost je společnost, v níž alespoň jeden společník ručí za její dluhy omezeně (dále jen „komanditista“)* a alespoň jeden

společník neomezeně (dále jen „komplementář“)“. Rovněž právní úprava obchodní firmy komanditní společnosti a s ní související ručení komanditisty za dluhy společnosti (§ 124 odst. 2 návrhu) zůstává nezměněna.

Rovněž se na komanditní společnost nadále použijí přiměřeně ustanovení o veřejné obchodní společnosti, pokud ze společných ustanovení o obchodních korporacích a z ustanovení upravujících komanditní společnost nevyplývá něco jiného (§ 125 návrhu). Oproti stávající právní úpravě v návrhu již nenajdeme odkaz na přiměřené použití ustanovení o společnosti s ručením omezeným, pokud jde o úpravu právního postavení komanditisty. Důvodová zpráva toto řešení odůvodňuje snahou o posílení osobního charakteru komanditní společnosti a zrušení sice odůvodnitelného, leckdy však zbytečného posunu komandity ke společnosti s ručením omezeným.

Komanditista bude nadále za dluhy společnosti ručit pouze omezeně, a to do výše svého nesplaceného vkladu podle stavu zápisu v obchodním rejstříku (ust. § 128 návrhu), ovšem na rozdíl od stávající právní úpravy tak bude činit *společně a nerozdílně*, tedy solidárně, s ostatními společníky. V návrhu nadále nefiguruje minimální přípustná výše vkladu komanditisty.

Ust. § 135 odst. 1 návrhu nově zavádí možnost, aby se komanditista ve společenské smlouvě zavázal k ručení do výše určené částky (*komanditní suma*), která se zapisuje a jejíž změny jsou účinné zápisem do obchodního rejstříku. Podmínkou je sjednání komanditní sumy minimálně ve výši vkladu komanditisty. Komanditní suma se poté snižuje v rozsahu, ve kterém komanditista splnil svou vkladovou povinnost. Z toho důvodu je, na rozdíl od úpravy veřejné obchodní společnosti, nepřipustné, aby komanditista vložil do společnosti vklad v podobě provedení práce nebo poskytnutí služeb. V případě sjednání komanditní sumy ručí komanditista za dluhy společnosti s ostatními společníky společně a nerozdílně *do výše své komanditní sumy zapsané v obchodním rejstříku v době, kdy byli věřitelem vyzváni k plnění* [§ 135 odst. 2 pís. c) návrhu]. Komanditní suma je tedy prostředek zvyšující ochranu věřitelů, neboť rozšiřuje rozsah komanditistova ručení za závazky společnosti. Někteří odborníci však úpravu

komanditní sumy považují za zbytečnou komplikaci právní úpravy komanditní společnosti.²⁰⁸

Oproti stávající právní úpravě nepřebírá návrh zákona o obchodních korporacích úpravu nezmocněného jednání a s tím souvisejícího rozšířeného ručení komanditisty. Důvodová zpráva toto řešení poněkud nepřesvědčivě odůvodňuje absencí této úpravy jak ve všeobecném obchodním zákoníku z roku 1863, tak v osnově čsl. obchodního zákoníku z roku 1937 či ve švýcarském obligačním zákoně.

Ust. § 129 návrhu výslovně připouští možnost *převodu* podílu komanditisty, přičemž odkazuje na přiměřené použití ustanovení o převoditelnosti podílu ve společnosti s ručením omezeným.

Rovněž v komanditní společnosti zůstávají nadále jejím statutárním orgánem všichni komplementáři, kteří splňují požadavky stanovené v ust. § 46 návrhu. Společenská smlouva může stanovit, že statutárním orgánem společnosti jsou pouze někteří z komplementářů, kteří splňují požadavky stanovené v ust. § 46 návrhu, nebo jen jeden z nich (ust. § 131 odst. 1 návrhu).

---

²⁰⁸ Tamtéž, s. 33.

4. Povaha osobních obchodních společností

Závěrečná kapitola se ve stručnosti zabývá povahou osobních obchodních společností, tedy jejich charakteristickými rysy, které je odlišují od obchodních společností kapitálových. Jelikož jsou to právě osoby společníků veřejné obchodní a komanditní společnosti, které v životě těchto společností plní nejvýznamnější úlohu, nazývají se tyto formy obchodních společností „osobními“.²⁰⁹

Za hlavní znak rozlišující oba typy obchodních společností je možno považovat charakter účasti společníků na činnosti společnosti, tedy zda jde o účast osobní či kapitálovou.²¹⁰ Jako další skutečnosti typicky odlišující obchodní společnosti osobní od kapitálových lze uvést následující: neomezené ručení společníků veřejné obchodní společnosti a komanditní společnosti za závazky společnosti (pro komplementáře platí vždy, pro komanditistu pouze za určitých zákonem stanovených podmínek; zásadně ručí komanditista za dluhy společnosti pouze do výše svého nesplaceného vkladu, tedy ve stejném rozsahu jako společníci kapitálových obchodních společností), neexistuje zde zákonem stanovená povinnost peněžitých vkladů společníků (s výhradou vkladové povinnosti komanditisty komanditní společnosti) a tedy povinnost vytvářet základní kapitál, tyto společnosti mohou být založeny pouze za účelem podnikání a jejich pojmovým znakem je pluralita společníků, a konečně zánik účasti společníka na osobní obchodní společnosti působí zásadně, s výjimkami uvedenými v příslušných podkapitolách, zánik společnosti jako takové (jde o zásadní nepřevoditelnost členství ve společnosti a také vyjádření důrazu kladeného u osobních obchodních společností na tzv. *animus societatis*, tedy stálou a trvalou vůli společníků směřující k zachování existence společnosti a jejich účasti v ní).²¹¹

Existuje zde úzká souvislost mezi osobní povahou závazků společníků a právní osobností společnosti.²¹² Hovoříme o tzv. *intuitu personae*, tedy důrazu na osobní,

---

²⁰⁹ GUILLAUME, F., *Lex societatis*, s. 10.

²¹⁰ PELIKÁNOVÁ, I., ČERNÁ, S. a kol., *Obchodní právo: Společnosti obchodního práva a družstva*, II. díl, s. 48.

²¹¹ DVOŘÁK, T., *Osobní obchodní společnosti*, s. 12.

²¹² PELIKÁNOVÁ, I., *Srovnávací právo obchodní: Veřejná obchodní společnost*, s. 24.

individuální vlastnosti společníků a jejich bezprostřední zapojení do podnikání.²¹³ Společníci se sdružují především s ohledem na své individuální osobní vlastnosti a schopnosti, rozhodující funkcí společnosti není soustředit kapitál, ale spojit lidské individuality s konkrétními osobnostními vlastnostmi a schopnostmi k dosažení společných podnikatelských cílů.²¹⁴ Čím více se osobnost společnosti odděluje od osobností společníků, tím slabší je osobní povaha závazků společníků, osobnost společnosti převažuje, osobnost společníků je zatlačována do pozadí. Dispozice podíly se uvolňuje, neboť není důležité, kdo je jejich majitelem, a rovněž existence společnosti nezávisí na individuální existenci, způsobilosti či majetkové situaci společníků.²¹⁵

Důsledky osobní povahy závazků společníků je tak třeba spatřovat zejména ve zrušení společnosti v případě smrti společníka, jeho úpadku, ztráty nebo omezení způsobilosti k právním úkonům nebo v důsledku výpovědi společníka či jeho vyloučení, nemožnosti zastoupení společníka při jeho působení ve společnosti a zákazu nakládání podílem ve společnosti.²¹⁶ Žádný společník tak v zásadě nemůže převést svůj podíl bez jednomyslného souhlasu všech ostatních společníků. Za trvání společnosti nemůže do ní vstoupit žádná třetí osoba bez souhlasu všech jejích společníků.²¹⁷

Je ovšem třeba mít na zřeteli, že ani takto vymezené rozdíly nepředstavují absolutní hranici mezi oběma typy obchodních společností. To platí zvláště o komanditní společnosti, která se právní úpravou postavení komanditisty blíží obchodní společnosti kapitálové, přičemž v ostatním se řadí k obchodním společnostem osobním.

---

²¹³ Tamtéž, s. 19.

²¹⁴ PELIKÁNOVÁ, I.; ČERNÁ, S. a kol., *Obchodní právo: Společnosti obchodního práva a družstva*, II. díl., s. 301.

²¹⁵ PELIKÁNOVÁ, I., *Srovnávací právo obchodní: Veřejná obchodní společnost*, s. 24.

²¹⁶ Tamtéž, s. 24 a násl.

²¹⁷ MESTRE, J.; PANCAZI, M.-E., *Droit commercial*, s. 302.

Závěr

Obě formy osobních obchodních společností mají svůj původ v římském právu a z toho důvodu se řadí k nejstarším formám obchodních společností vůbec. Vznik obchodních společností kapitálových se datuje mnohem později, až do 19. století. Na území dnešní České republiky nebyla osobním obchodním společností až do devadesátých let dvacátého století přiznávána právní subjektivita. S tímto jevem se lze setkat i v současné době v některých zahraničních právních úpravách.

Současnou právní úpravu osobních obchodních společností obsaženou v platném obchodním zákoníku lze dle mého názoru až na výjimky v této práci uvedené považovat za vcelku bezrozpornou. Navrhovaná právní úprava osobních obchodních společností, tedy vládní návrh zákona o obchodních společnostech a družstvech, v současné době projednávaná Poslaneckou sněmovnou Parlamentu České republiky, vykazuje v některých směrech odklon od tradiční zásady osobní účasti společníků osobních obchodních společností na jejich činnosti a není ani zcela jednoznačná pokud jde o takové zásadní věci, jako je například přiznání právní subjektivity všem obchodním společnostem bez ohledu na jejich konkrétní právní formu či údaj o nemezeném ručení společníků veřejné obchodní společnosti za závazky společnosti.

Právní formy veřejné obchodní a komanditní společnosti je využíváno zakladateli zejména v případě, kdy důvodem vzniku společnosti je potřeba využití speciálních znalostí nebo dovedností, talentu či oprávnění jednotlivých společníků ve prospěch všech.²¹⁸ Osobní zapojení společníků do činnosti společnosti je zde pravidlem, na rozdíl od obchodních společností kapitálových, ve kterých je účast společníků ve společnosti omezena na uhrazení majetkových vkladů, které se do společnosti zavázali vnést.

Osobní obchodní společnosti, především pak veřejná obchodní společnost, si zejména díky uchování osobní neomezené odpovědnosti společníků za závazky společnosti (ovšem s výhradou omezeného ručení komanditisty komanditní společnosti)

---

²¹⁸ POKORNÁ, J., *Subjekty obchodního práva: Vybrané problémy*, s. 79.

zachovávají důležité postavení nejen v evropských právních úpravách, a to hlavně pokud jde o činnosti, které jsou založeny na individuálních intelektuálních výkonech společníků. Příkladem mohou být tzv. svobodná povolání.²¹⁹

---

²¹⁹ PELIKÁNOVÁ, I., Srovnávací právo obchodní: Veřejná obchodní společnost, s. 273.

Seznam zkratek

a.s.	akciová společnost
k.s.	komanditní společnost
k.sp.	komanditní společnost
Listina základních práv a svobod	ústavní zákon č. 23/1991 Sb., v platném znění
obč. z.	zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, v platném znění
ObchZ	zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, v platném znění
obch. z.	zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, v platném znění
obch. zák.	zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, v platném znění
OSŘ	zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, v platném znění
o.s.ř.	zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, v platném znění
ř.z.	Říšský zákoník
Sb.	Sbírka zákonů
Sb. z . a n.	Sbírka zákonů a nařízení státu československého
s.r.o.	společnost s ručením omezeným
v.o.s.	veřejná obchodní společnost
všeobecný obchodní zákoník	Allgemeine Deutsche Handels Gesetzbuch vyhlášený pod č. 1/1863 ř. z., účinný od 1.7.1863 v neuherské části Rakouska, resp. od roku 1867 Rakouska - Uherska

Použitá literatura

DĚDIČ, Jan a kol. *Obchodní zákoník: Komentář*. I. díl. 1. vydání. Praha: Nakladatelství POLYGON, 2002. 847 s. ISBN 80-7273-071-1.

DĚDIČ, Jan a kol. *Obchodní zákoník: Komentář*. II. díl. 1. vydání. Praha: Nakladatelství POLYGON, 2002. ISBN 80-7273-071-1.

DĚDIČ, Jan; ČECH, Petr. *Obchodní právo po vstupu ČR do EU aneb Co všechno se po 1. květnu 2004 v obchodním právu změnilo?* 2. doplněné a aktualizované vydání. Praha: RNDr. Ivana Hexnerová – BOVA POLYGON, 2005. 496 s. ISBN 80-7273-122-X.

DĚDIČ, Jan; KOTOUČOVÁ, Jiřina (ed.). *Podnikatel a rekonstrukce obchodního práva*. 1. vydání. Praha: Vysoká škola aplikovaného práva, 2009. 164 s. ISBN 978-80-86775-21-6.

DVOŘÁK, Tomáš. *Komanditní společnost*. 1. vydání. Praha: ASPI Publishing, 2004. 328 s. ISBN 80-7357-027-0.

DVOŘÁK, Tomáš. *Osobní obchodní společnosti*. Praha: ASPI – Wolters Kluwer, 2008. 344 s. ISBN 978-80-7357-383-6.

ELIÁŠ, Karel. *Kurs obchodního práva: Právnícké osoby jako podnikatelé*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 1995. ISBN 80-7179-050-8.

ELIÁŠ, Karel. *Obchodní společnosti*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 1994. ISBN 80-7049-090-X.

ELIÁŠ, Karel; DVOŘÁK, Tomáš a kolektiv. *Obchodní zákoník: Praktické poznámkové vydání s výběrem z judikatury od roku 1900*. 5. přepracované a rozšířené vydání podle stavu k 1. 11. 2006. Praha: Linde Praha, a.s., 2006. ISBN 80-7201-624-5.

GUILLAUME, Florence. *Lex societatis: Principes de rattachement des sociétés et correctifs institués au bénéfice des tiers en droit international privé suisse*. Thèse de licence et de doctorat présentée à la Faculté de droit de l'Université de Lausanne. Zürich: Schulthess Polygraphischer Verlag, 2001.

KNAPPOVÁ, Marta; ŠVESTKA, Jiří; DVOŘÁK, Jan a kol. *Občanské právo hmotné I*. 4., aktualizované a doplněné vydání. Praha: ASPI, a.s., 2005. 524 s. ISBN 80-7357-127-7.

MALOVSKÝ – WENIG, Arnošt. *Příručka obchodního práva*. 1. vydání. Praha: Československý Kompas, 1947.

MESTRE, Jacques; PANCRAZI, Marie-Eve. *Droit commercial: Droit interne et aspects de droit international*. 26ème édition. Paris: L.G.D.J., 2003. ISBN 2.275.02374.7

PELIKÁNOVÁ, Irena. *Komentář k obchodnímu zákoníku*. II. díl. 3. vydání. Praha: Aspi Publishing, 2004. 576 s. ISBN 80-86395-99-5.

PELIKÁNOVÁ, Irena. *Srovnávací právo obchodní: Veřejná obchodní společnost*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství ORAC, s.r.o., 2002. 282 s. ISBN 80-86199-49-5.

PELIKÁNOVÁ, Irena. *Úvod do srovnávacího práva obchodního*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2000. ISBN 80-7179-363-9.

PELIKÁNOVÁ, Irena; ČERNÁ, Stanislava a kol. *Obchodní právo: Společnosti obchodního práva a družstva*. II. díl. 1. vydání. Praha: ASPI, a.s., 2006. 548 s. ISBN 80-7357-149-8.

PELIKÁNOVÁ, Irena; PLÍVA, Stanislav; PŘIBYL, Zdeněk; ČERNÁ, Stanislava; VÍT, Jiří; ZAHRADNÍČKOVÁ, Marie. *Obchodní právo: I. díl*. Praha: CODEX, Nakladatelství Hugo Grotia a.s., 1993. 442 s. ISBN 80-901185-2-6.

PLÍVA, Stanislav a kol. *Změny v obchodním právu*. Praha: Nakladatelství ORAC, s.r.o., 2003. ISBN 80-86199-41-X.

POKORNÁ, Jarmila. *Subjekty obchodního práva: Vybrané problémy*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1997. ISBN 80-210-1519-5.

RABAN, Přemysl a kol. *Obchodní zákoník*. 5. doplněné vydání. Praha: EUROUNION Praha, s. r. o., 2007. ISBN 978-80-7317-060-8.

ŠILHÁN, Josef. Nezmocněné jednání komanditisty a ust. § 101 odst. 2 ObchZ. *Obchodněprávní revue*. 2010, roč. 2, č. 2, s. 42-46. ISSN 1803-6554.

ŠTENGLOVÁ, Ivana. *Přehled judikatury ve věcech obchodních společností*. Praha: Nakladatelství ASPI Publishing s.r.o., 2002. 87 s. ISBN 80-86395-27-8.

ŠTENGLOVÁ, Ivana; PLÍVA, Stanislav; TOMSA, Miloš. a kol. *Obchodní zákoník: Komentář*. 13. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010. 1469 s. ISBN 978-80-7400-354-7.

ŠTĚPINA, Jaroslav. *Obchodníci a obchodní společnosti se zvláštním zřetelem k právu firemnímu*. Praha: Nakladatel Josef Svoboda, 1935.

Česká advokátní komora [online]. Česká republika: ČAK. 2011 [cit. 2011-10-31]. Dostupné z WWW: <http://www.cak.cz>.

Nejvyšší soud České republiky [online]. Česká republika: NS. 2011 [cit. 2011-10-31]. Dostupné z WWW: <http://www.nsoud.cz>.

Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky [online]. Česká republika: PSP. 2011 [cit. 2011-10-31]. Dostupné z WWW: <http://www.psp.cz>>.

Použité právní předpisy

Československo. Ústavní zákon ze dne 9. ledna 1991, kterým se uvozuje Listina základních práv a svobod jako ústavní zákon Federálního shromáždění České a Slovenské Federativní republiky. In *Sbírka zákonů České a Slovenské Federativní republiky*. 1991, částka 6, s. 114-121. ISSN 1210-0005.

Československo. Zákon ze dne 5. listopadu 1991, obchodní zákoník. In *Sbírka zákonů České a Slovenské Federativní republiky*. 1991, částka 98, s. 2474-2562. ISSN 1210-0005.

Československo. Zákon ze dne 26. února 1964, občanský zákoník. In *Sbírka zákonů Československé socialistické republiky*. 1964, částka 19, s. 201-248. ISSN 1210-0005.

Československo. Zákon ze dne 4. prosince 1963, občanský soudní řád. In *Sbírka zákonů Československé socialistické republiky*. 1963, částka 56, s. 383-427. ISSN 1210-0005.

Česko. Zákon ze dne 14. září 2000, kterým se mění zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 15/1998 Sb., o Komisi pro cenné papíry a o změně a doplnění dalších zákonů, ve znění zákona č. 30/2000 Sb., zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů. In *Sbírka zákonů České republiky*. 2000, částka 100, s. 4698-4794. ISSN 1211-1244.

Československo. Zákon ze dne 2. října 1991 o živnostenském podnikání (živnostenský zákon). In *Sbírka zákonů České a Slovenské Federativní republiky*. 1991, částka 87, s. 2122-2159. ISSN 1210-0005.

Česko (Československo). Zákon České národní rady ze dne 20. listopadu 1992 o daních z příjmů. In *Sbírka zákonů České a Slovenské Federativní republiky*. 1992, částka 117, s. 3473-3490. ISSN 1210-0005.

Československo. Zákon ze dne 20. prosince 1991 o bankách. In *Sbírka zákonů České a Slovenské Federativní republiky*. 1992, částka 5, s. 98-105. ISSN 1210-0005.

Česko. Zákon ze dne 1. dubna 2004 o kolektivním investování. In *Sbírka zákonů České republiky*. 2004, částka 63, s. 2842-2885. ISSN 1211-1244.

Česko. Zákon ze dne 13. března 1996 o advokacii. In *Sbírka zákonů České republiky*. 1996, částka 29, s. 1002-1013. ISSN 1211-1244.

Česko. Zákon ze dne 30. března 2006 o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). In *Sbírka zákonů České republiky*. 2006, částka 62, s. 2130-2215. ISSN 1211-1244.

Česko. Zákon ze dne 19. března 2008 o přeměnách obchodních společností a družstev. In *Sbírka zákonů České republiky*. 2008, částka 40, s. 1570-1629. ISSN 1211-1244.

Česko. Zákon ze dne 22. dubna 1998 o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách). In *Sbírka zákonů České republiky*. 1998, částka 39, s. 5388-5417. ISSN 1211-1244.

Česko. Zákon ze dne 22. července 2009 o pojišťovnictví. In *Sbírka zákonů České republiky*. 2009, částka 85, s. 3918-3988. ISSN 1211-1244.

Česko. Zákon ze dne 27. června 2000 o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích. In *Sbírka zákonů České republiky*. 2000, částka 65, s. 3129-3146. ISSN 1211-1244.